

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Sociologijos ir socialinio darbo institutas
Sociologijos katedra

Indrė Lukšaitė

Sociologijos magistro studijų programa

Magistro darbas

**SKURSTANČIOS JAUNOS ŠEIMOS IR
BENDRUOMENIŠKUMAS**

Darbo vadovė: dr., doc. Rūta Žiliukaitė

Vilnius 2020

Baigiamąjį darbą „Skurstančios jaunos šeimos ir bendruomeniškumas“

.....,

patvirtintą Filosofijos fakulteto dekanı įsakymu Nr....., parengiau savarankiškai, galutinai suredagavau ir įteikiau vadovui.

.....

.....

(Data)

(Absolvento parašas)

Baigiamasis darbas atitinka (neatitinka) BA (MA) darbams keliamus reikalavimus ir gali būti ginamas

.....

.....

(Data)

(Vadovo parašas)

Baigiamąjį darbą su vadovo tarpininkavimu katedra gavo

.....

.....

(Data)

(Katedros reikalų tvarkytojos parašas)

TURINYS

SANTRAUKA.....	4
SUMMARY.....	5
ĮVADAS.....	6
1. BENDRUOMENĖ IR SOCIALINIS KAPITALAS: TEORINIAI ASPEKTAI.....	12
2. SKURDO MAŽINIMO POLITIKA LIETUVOJE.....	17
3. GEROVĖS VALSTYBĖS KŪRIMAS LIETUVOJE.....	24
3.1 Pagrindinės Lietuvos socialinės gerovės koncepcijos.....	24
3.1.1 Socialinės politikos gerovės modelis.....	25
3.1.2 Socialinė apsauga.....	27
4. KOKYBINIS TYRIMAS SKURSTANČIŲ JAUNŲ ŠEIMŲ POŽIŪRIS Į BENDRUOMENIŠKUMĄ.....	28
4.1. Kokybinė metodologija.....	28
4.2 Tyrimo metodika.....	28
5. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS.....	32
5.1. Socialiniai ryšiai bendruomenėje.....	32
5.2. Instituciškai teikiamos pagalbos poreikis.....	34
5.3. Sunkumai, patiriami šeimoje.....	35
5.4. Požiūris į bendruomenę.....	37
5.5. Įvardinti pagalbos poreikiai.....	43
IŠVADOS.....	46
NAUDOTA LITERATŪRA.....	48
PRIEDAI.....	56

SANTRAUKA

„Skurstančios jaunos šeimos ir bendruomeniškumas”

Šiuolaikinėje visuomenėje, jaunų asmenų skurdas - opi ne tik Lietuvos, tačiau ir kitų Europos šalių problema. Skurdą vertėtų traktuoti, kaip globalų fenomeną, kadangi jis yra susijęs su socialinio, ekonominio ir kultūrinio kapitalo stygiumi. O tai sąlygoja žmogaus raidos galimybių, pragyvenimo lygio, lygių galimybių bei asmens pasirinkimo laisvių ribotumus. Tad tie, kurie patiria skurdą, taip pat neretai gali patirti socialinę atskirtį ir diskriminaciją bei negali pilnavertiškai dalyvauti visuomeniniame gyvenime. O tai neigiamai veikia žmogaus pasitenkinimo gyvenimu lygį.

Daugelyje ES šalių narių, didėjant socialinės rizikos – šiuo atžvilgiu, skurdo rodikliams, pati valstybė nėra pajėgi visapusiškai užtikrinti paramos ir pagalbos, kovojant su skurdu. Todėl ES šalyse imta taikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemonės. Lietuvoje esti skurdo mažinimo ir valstybės gerovės politika. Kaip teigia Plėšnys (2014), pačiai gerovės valstybei būdinga visuomenės narių galimybių lygybė, gėrybių pasiskirstymas ir visuomenės atsakomybė dėl neįstengiančiųjų pasirūpinti savimi.

Kita vertus, ne ką mažesnę naudą kaupiant socialinį kapitalą, galintį padėti skurstantiems integruotis į visuomeninį gyvenimą, gali suteikti bendruomenės. Taip yra todėl, kad susikūrusios bendruomenės yra tarsi atsakas į visuomenės problemas bei narių poreikius, kuris teigiamai veikia individų gyvenimo kokybę. Tad skurstančioms jaunoms šeimoms toks socialinis kapitalas yra būtinas daugeliu atžvilgių: siekiant ekonominio užimtumo, gerinant ekonominę padėtį, siekiant plėsti socialinius ryšius, užsikrinti pripažinimą, saugumą, geresnę savivertę ir galiausiai, perspektyvesnes ateities galimybes. Todėl, šiuo atveju yra svarbu ištirti, koks požiūris į bendruomenę vyrauja tarp jaunose šeimose gyvenančių asmenų, ir kiek šie asmenys jaučiasi esą bendruomenės nariais.

Toliau darbe bus tiriama ir analizuojama, kiek ir kaip žmonės jaučia socialinį kapitalą bei kaip jis padeda kovoti su skurdu. Taip pat bus apžvelgiama skurdo mažinimo politika Lietuvoje su ją reglamentuojančiais teises aktais. Šiek tiek bus aptariama gerovės valstybės politika. Galiausiai bus analizuojami empirinio tyrimo rezultatai, siekiant atskleisti darbo problemą - skurstančiųjų jaunų šeimų požiūrį į bendruomeniškumą.

SUMMARY

„Poor Young Families and Communalinity”

In modern society, poverty of young people is a serious problem not only in Lithuania, but also in other European countries. Poverty should be seen as a global phenomenon, as it is linked to a lack of social, economic and cultural capital. This leads to the limitations of human development opportunities, living standards, equality and individual freedom of choice. Therefore, those experiencing poverty are also often exposed to social exclusion and discrimination and are unable to participate fully in society. This negatively affects the level of person's life satisfaction.

In many EU countries, with increasing social risks - in this case, poverty rates - the state itself is not able to fully provide support and assistance in the fight against poverty. As a result, active labor market policies have been introduced in EU countries. Lithuania has a poverty reduction and state welfare policy. According to Plėšnys (2014), the welfare state itself is characterized by equality of opportunities for members of society, distribution of goods and responsibility of society for those who are unable to take care of themselves.

On the other hand, communities can provide no less benefit by accumulating social capital that can help the poor integrate into society. This is because the communities formed are a response to the problems of society and the needs of its members, which has a positive effect on the quality of life of individuals. Such social capital is necessary for poor young families in many ways: for economic employment, for improving the economic situation, for expanding social ties, for securing recognition, for security, for better self-esteem and, ultimately, for perspective future opportunities. Therefore, it is important to examine what attitudes towards the community prevail among individuals living in young families, and to what extent these individuals feel like members of the community.

The work will further explore and analyze how people feel about social capital and how it helps to fight poverty. Poverty reduction policy in Lithuania and its legal acts will also be reviewed. Thereafter, there will be brief discussion about the welfare state policy. Finally, the results of an empirical study will be analyzed in order to reveal the problem of work - the attitude of poor young families towards communalinity.

ĮVADAS

Temos aktualumas. Skurdas – opi Lietuvos ir daugumos kitų Europos šalių problema. Nuo XX a. apibrėžiant skurdo sąvoką imta remtis žmogaus raidos koncepcija, pragyvenimo lygiu, lygiomis galimybėmis bei asmens pasirinkimo laisve. Kadangi patiriant skurdą visi šie veiksniai yra apribojami. Tai – viena esminių priežasčių kodėl skurstantieji neretai patiria socialinę atskirtį, o skurdas tampa tam tikru nukrypimu nuo visuomenės normų. Vis dėlto šiuolaikinėje visuomenėje jį labiau linkstama asocijuoti su darbo stoka ir ekonominių išteklių trūkumu (Римашевская, 2004; Абрахамсон, 2001; Mikulionienė, 2014).

Darbo stoka ir ekonominių išteklių trūkumas, apriboja asmens galimybes įsilieti į aktyvų visuomenės gyvenimą (Tamutienė, 2005). Kai asmenys susiduria su šiais apribojimais, atsiranda ilgalaikis nedarbas bei atsiranda didesnė rizika patirti skurdą ir socialinę atskirtį. Ilgalaikis nedarbas taip pat gali turėti poveikį vaikų, augančių ilgalaikio bedarbio šeimoje, gyvenimams. Tokie asmenys tarsi atsiduria uždarame rate: juos riboja prastos gyvenimo sąlygos, alkis ir nevisavertė mityba bei įvairių paslaugų neprieinamumas. Kšivickienė (2006) akcentuoja, jog šeimos laikomos skurstančiomis tuomet, kai pajamų nepakanka būtiniausioms reikmėms įsigyti.

Didelė tikimybė, kad skurstančiose šeimose gyvenantys vaikai taip pat susidurs su skurdu. Pasak Tamutienės (2005), augant vaikų skaičiui šeimoje, skurdas šeimoje irgi didėja, tampa sunku patenkinti minimalius šeimos poreikius. Tokiais poreikiais galima laikyti tuos, kurių užtektų minimaliam pragyvenimo lygiui, pavyzdžiui, maisto trūkumas, būsto nebuvimas, ar neturėjimas kuo apsirengti. Zabaraukaitė ir Šileika (2006), skurstančiaisiais taip pat įvardija tokius asmenis, kurie stokoja pajamų, siekiant įsigyti būtiniausių reikmenų.

Taigi, galime teigti, kad vienos iš labiausiai skurstančių socialinių grupių Lietuvoje yra jaunos šeimos su vaikais. Aidukaitė, J. et., al. (2012), atlikdama sociologinio tyrimo analizę pažymi, kad pagrindinė tokių šeimų skurdumo problema yra sąlygojama mažo tėvų užimtumo lygio bei mažų pajamų šeimoje.

Vis dėlto skurdo priežastys gali būti įvairios. Jos taip pat gali būti lemiamos nepakankamos galimybės suderinti šeimos pareigas bei darbinę veiklą. Taip pat nepakankamos galimybės susirasti darbą dėl nepaklausios profesinės kvalifikacijos ar žemos darbinės motyvacijos, kylančios dėl nepatrauklios socialinės paramos sistemos šalyje. Taigi siekiant padidinti gyventojų užimtumo galimybes ir sumažinti atotrūkį tarp darbo jėgos pasiūlos ir paklausos, ES šalyse imtos taikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemonės. Pavyzdžiui, Lietuvoje egzistuoja skurdo mažinimo ir

valstybės gerovės politika. Plėšnys (2014) teigia, kad kiekvienai gerovės valstybei yra būdinga visų visuomenės narių galimybių lygybė, gėrybių pasiskirstymas ir visuomenės atsakomybė dėl neįstengiančiųjų pasirūpinti savimi.

Platesniu mastu skurdas gali būti suvokiamas, kaip kompleksinė problema. Buvimas skurde ar negalėjimas patenkinti esminių poreikių, yra viena aktualiausių ne tik Lietuvos, tačiau ir kitų šalių problemų, kadangi skurdas, nepriteklus, nusivylimas ir minimalus pasitenkinimas gyvenimu veikia žmogaus elgesį, pasaulėžiūrą, vertybes. Tai reiškia, kad bet kokio pobūdžio nepriteklus gali pasireikšti skirtingomis formomis – ne vien tik ekonominio, bet ir politinio, kultūrinio ar socialinio kapitalo stygiumi, nesugebėjimu dalyvauti visuomeniniame gyvenime, palaikyti socialinius ryšius (Lazutka ir Ivaškaitė, 2006). Patys skurstantieji yra žmonės, kurių pajamos ir kiti ištekliai, gali būti tokie menki, kad nebebus pakankami užtikrinti Lietuvos visuomenei įprastų gyvenimo standartų (Kšivickienė, 2006). Pasak Kšivickienės, toks asmuo negali patenkinti savo fiziologinių poreikių. Tai reiškia, toks asmuo neturi maisto ar jo turi mažai, kad aprūpintų save ar savo šeimą, taip pat neturi, kur gyventi arba gyvenimo sąlygos yra prastos ir kt.

Skurdą galima suprasti ir kaip platesnį fenomeną, apimančią socialinio, dvasinio, materialinio, psichologinio, gyvenimo būdo suvokimo ribotumus. Kitaip tariant, socialinių ryšių, sveikatos, švietimo, ekonomikos ir kitų sričių teikiamų galimybių apribojimus. Pagal Lietuvos Respublikos statistikos departamentą (2019), (<https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventoju-pajamos-ir-gyvenimo-salygos/lietuvos-gyventoju-pajamos-ir-gyvenimo-salygos-2019/lietuvos-gyventoju-pajamos-ir-gyvenimo-salygos/lietuvos-gyventoju-pajamos-ir-gyvenimo-salygos-2019/skurdo-rizika/skurdo-rizikos-lygis-po-socialiniu-ismoku>), dažniausiai skursta asmenys įsikūrę kaimo gyvenvietėse ir gaunantys itin mažas pajamas.

Vis dėlto, kaip teigia Skučienė (2006), pats nedarbas, skurdas labiau priimami kaip savaime suprantami dalykai, dėl kurių didesnė atsakomybė primetama žmogui. Nepaisant to, jog skurdas gali būti sukeltas globaliu mastu – ekonominių ar politinių jėgų, esančių virš žmogaus kontrolės.

Socialinio įsitraukimo didinimo 2014 – 2020 metų veiksmų plane nustatyta, kad Lietuvoje skurdo lygis yra vienas aukščiausių Europos Sąjungoje. Tyrimo duomenys rodo, kad pagal skurdo rizikos rodiklius dar 2011 m. Lietuva buvo ketvirtoje vietoje tarp 27 Europos Sąjungos šalių. Socialinės įtraukties veiksmų plane pabrėžiama, kad praėjusiam sunkmetyje pasekmės nesudarė galimybės sparčiai mažinti skurdo riziką, nepaisant to, kad pagal Europos Komisijos atlikto tyrimo 2018 m. duomenis, Lietuvos ekonomika kilti pradėjo 2010 metais. Nors tuo metu mažėjo skurdo problemos, mažėjo nedarbas ir didėjo užimtumo galimybės, tačiau jos nebuvo pakankamos iš esmės išspręsti skurdo problemą. Kadangi, kaip rodo tolimesni šio plano tyrimo duomenys, skurdas tebėra

plačiai paplitęs, didėja atskirtis tarp žemiausių ir aukščiausių pajamų žmonių grupių bei nyksta vidurinė klasė.

Žinoma, jog šiandieninėje visuomenėje, besiplečiant COVID-19 virusui, pastebimos sociologinės, politinės ir ekonominės šalyje problemos. Lietuvos bankas (2020) prognozuoja, kad pasaulio ekonominė krizė sparčiai blogėja. Tokiomis aplinkybėmis, kaip COVID - 19 pandemijos ir viruso nedarbas kyla, mažėja užimtumo galimybės, didėja ir skurdo problemos.

Galiausiai, remiantis skurdo situacijos analizę Lietuvoje galima atkreipti dėmesį į skurdo mažinimo politiką bei skurdo mažinimo galimas kryptis ir priemones. Skurdo problemos aktualumą ir svarbą parodo ir strategijos bei Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimai, kurie numato skurdui mažinimo politikos įvairias kryptis ir priemones. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarime dėl užimtumo didinimo 2014 – 2020 m. programos patvirtinimo, numatoma, kad ilgalaikis nedarbas 2012 m. siekė 6.5 proc. tuo metu viršijo ES šalių vidurkį. Šiame nutarime apibrėžiama, jog ypatingai sudėtinga į darbo rinką integruoti skurdo ir socialinės atskirties riziką patiriančius asmenis, nes jie paprastai būna ekonomiškai neaktyvūs, praradę darbinius įgūdžius ar turintys nepaklausią profesinę kvalifikaciją. Taip pat šiame nutarime numatomas tikslas, kad Lietuvoje asmenys pasiektų kuo didesnę gyventojų užimtumą, kad kiekvienas gyventojas galėtų rasti turimą kvalifikaciją atitinkantį darbą arba gauti galimybę persikvalifikuoti ir taip užsitikrinti sau tinkamą pragyvenimo lygį.

Lietuvos Respublikos nutarime (2018), dėl demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018 – 2030 m. strategijos yra pažymima, kad siekiant įgalinti šeimą įveikti patiriamas krizes, yra plėtojamos kompleksinės paslaugos, siekiant užtikrinti jų prieinamumą šeimoms, patiriančioms skurdą, siūlomos socialinės paslaugos. Taip pat nacionaliniame pranešime apie Lietuvos socialinės apsaugos ir socialinės aprėpties strategiją (2008 – 2010) yra pažymima, kad norint mažinti skurdą ir gerinti socialinę aprėptį, Lietuvoje turi būti skatinamas darbo jėgos aktyvumas, neaktyvius gyventojus įtraukiant į darbo rinką.

Vis dėlto, nors bendruomenės Lietuvoje bei kitose Europos šalyse skiria nemažai dėmesio skurstančioms jaunoms šeimoms, šiandien Lietuvoje skurdas vis dar išlieka viena iš nesėkmingai sprendžiamų problemų. Dalį veiksnių, sąlygojančių šią problemą sudaro nepakankamas išsilavinimo lygis, nepilnos šeimos, vaikų galimybės, žmogaus gyvenimo kokybė ir kt. Pastebima, kad daugelis šių šeimų iš esmės yra jaunos (Stankūnienė, 2004). Labiausiai, pasak autorės, skursta tos šeimos, kurios augina vaikus ir bent vienas iš partnerių neturi darbo. O tai vėlgi, yra skaudi problema, kadangi skurdo problema formuoja silpną bendruomenę, trukdo sėkmingai individų integracijai į visuomenę. Tad būtų pravartu šiek tiek detaliau išsiaiškinti bendruomenės sampratą,

įvairių mokslininkų požiūriais, ir nustatyti, koks yra bendruomenės dalyvavimas šiuolaikinėje visuomenėje.

Urmonienės (2004) teigimu, bendruomenė gali būti suvokiama, kaip tam tikra grupė arba institucija žmonių, kuriuos vienija, kas nors bendra: kalba, gyvenamoji vieta, vertybės, įsitikinimai ar veikla. Anot autorės, tai skirtingus individus apjungiantys veiksniai, kurie neišvengiamai skatina glaudesnę socialinių sąveikų tarp žmonių pasireiškimą. O dažnesnės socialinės sąveikos atitinkamai sąlygoja glaudesnio bendruomeniškumo atmosferos kūrimąsi. Bendruomeniškumą, šiuo atžvilgiu, galima suvokti, kaip tam tikrą būdą atliepti tarp žmonių kylančias socialines, ekonomines ar buitines reikmes (Valackienė, Žalnieriūnienė, 2015).

Taigi galima teigti, kad susikūrusios bendruomenės, atliepdamos kylančius savo narių poreikius leidžia žmonėms pagerinti savo gyvenimo kokybę.

Be to, patiriant bendruomeniškumo jausmą, geriau atliepiami asmens poreikiai, o tai padeda asmenims veikti ir tobulėti kartu (McMillan ir Chavi, 1986). Iš esmės, individų pastiprinimas, poreikių atliepimas ir individų įgalinimas yra pirminė stiprios bendruomenės funkcija. Todėl galima teigti, kad bendruomenę iš esmės įprasmina socialinis žinojimas ir tam žinojimui priskiriamos atitinkamos reikšmės bei asmeninis jos patyrimas, besitęsiantys istorijoje, socialinėje aplinkoje, kultūroje ar religijoje.

Tačiau Valackienė ir Žalnieriūnienė (2015) linkusios teigti, kad bendruomenė „nėra pagrįsta tik žmogumi“, ir fizinių, užčiuopiamų savybių jai apibrėžti nepakanka. Priešingai, anot mokslininkų bendruomenė dažniau yra išpildoma per tai, kas nematoma ir neapibrėžiama – socialinį, emocinį, intelektinį bei kultūrinį kapitalą – žmogaus jausmus, mintis, tradicijas, ištikimybę ir kolektyviškumą. Tai reiškia, kad bendruomeniškumas kyla iš to, kiek patys individai jaučiasi esantys bendruomenės nariais, kaip jie ją suvokia, vertina bei kuo prie jos prisideda. Luobikienė (2000), teigia, kad bendruomeniškumą galima suvokti, kaip individų jungimąsi laisva valia į tam tikrus susibūrimus, bendrijas, draugijas, organizacijas, kitas interesų grupes, tradicijų, įsitikinimų, tikėjimu, kitų specifinių interesų pagrindu. Toks gyventojų būrimasis į tam tikras grupes, skatina jų vidinę integraciją tam tikroje bendruomenėje, taip pat žinoma palaiko stabilumą, visoje socialinėje sistemoje – visuomenėje. Pagal Luobikienę (2000), pati bendruomenė gali būti susijusi su transformuojančiais socialiniais ryšiais sistemoje, kurie iš esmės, yra individų tarpusavio ryšiai, veikiami įvairių juos supančios aplinkos procesų. Vienas tokių procesų – stiprėjanti Lietuvos bendruomenės, jos yra daugialypės: tai individų bendraminčių veikla, siekianti savo grupei ir visai visuomenei būtiniausių tikslų ir kelti pilietiškus iššūkius įvairiausioms institucijoms.

Vis dėlto, Wellman (2000) pastebi, kad dabartinėse visuomenėse, vykstant įvairiems kultūrinės

globalizacijos procesams – augant vartojimui, maišantis įvairioms kultūroms ir skirtingoms žmonių grupėms, nykstant riboms tarp skirtingų regionų, ta bendruomenė rodos nunyko. Tačiau Wellman (2000), cit. pagal Žiliukaitė (2004), teigia, kad taip nėra – kad pati bendruomenė dabartinėje visuomenėje neišnyko. Priešingai, anot mokslininko ji transformavosi į laisvesnius socialinius tinklus. O pastaruosius tinklus kuria ir remia draugystė, emocinė pagalba, socialinė parama bei informacijos šaltiniai. Todėl galima teigti, kad individai šiandien priklauso ne vienai bendruomenei, o priešingai, jie gali būti kelių bendruomenių nariais. Tai šeimos, draugų, kolegų, bendrakursių bendruomenės.

Galima teigti, kad pastaruoju metu auga mokslininkų ir tyrėjų susidomėjimas bendruomenėmis bei bendruomeniškumu: koks jis yra šiandieninėje visuomenėje? Kaip jis veikia ir yra veikiamas individų jausmų, bendradarbiavimo, pasitikėjimo ir asmens poreikių aspektais bei kt.

Šie diskursai apie bendruomenę bei bendruomenės dalyvavimą įvairioje veikloje, imti tyrinėti ir Lietuvoje (<http://www.socialcluster.lt/wp-content/uploads/2017/05/Administracinių-ir-viešųjų-gebėjimų-ugdymas.pdf>). Todėl, kad skurdžios bendruomenės, negali pačios išspręsti skurdo problemos, kadangi jos neturi pakankamai socialinio kapitalo. O pastiprinamos socialiniu bendruomenės kapitalu, jos galėtų užsitikrinti geresnes įsitraukimo ir dalyvavimo visuomeniniame gyvenime, galimybes.

Putnamo (2001) teigimu, socialinis kapitalas yra ryšiai tarp žmonių. Tai – socialiniai tinklai, abipusiškumas, pasitikėjimas ir patikimumas. Pasak autoriaus, individai suformuoja bendras normas bei savitarpiškumo santykius, kuriuos jie įgyja socialinio kapitalo pagalba. Tai yra socialiniai ryšiai, kurie vėliau transformuojami į socialinę/ekonominę paramą bendruomenėje ir už jos ribų gali atnešti nemažai naudos tam, kuriam ši pagalba yra būtina tinkamai funkcionuoti visuomenėje.

Reikėtų pabrėžti, jog pasitikėjimas ir kiti susiję su juo dariniai tokie, kaip normos, vertybės bei tradicijos yra pagrindiniai socialinio kapitalo komponentai. Jie turi būti dažnai kuriami ir perkuriami, kaip ir kiti socialinės veiklos produktai, tam kad turėtų tęstinumą tarp kartų, prisitaikytų prie esamų sąlygų (Putnam, 2001). Tačiau socialinis kapitalas, kaip viešoji gėrybė, gali teikti naudą ir visai bendruomenei (Pareigienė, Kuliešis, 2013).

Socialinio kapitalo naudojimas reikalauja poslinkio nuo individo link bendruomenės, kad būtų galima kurti tam tikras strategijas, kuriomis turėtų būti nugalimas skurdas (Warren, Philip, Seagert, 2001). Šiai mąstymo kryptiai ypatingą dėmesį skyrė amerikiečių sociologas B. Wellman (1979), teigdamas, kad dėl netinkamo socialinio kapitalo pasidalijimo – tarkim, darbo pasidalijimo ir biurokratinio mechanizmo visuomenėje yra labai susilpnėjęs bendruomenės solidarumas. Kadangi vieni individai socialinio, kaip ir ekonominio kapitalo turi daugiau, kiti mažiau, tam reikia stiprių

bendruomenių paramos, kuri suteiktų stabilesnį socialinį pagrindą, padedantį lengviau individų poreikius įgyvendinti ir bent šiek tiek išlyginti tarp skirtingų individų grupių susiklosčiusius netolygius galios santykius.

Apibendrinant, galima teigti, kad daugeliui ES narių patekus į socialinę riziką, valstybė negali visapusiškai užtikrinti paramos ir pagalbos, kovojant su skurdu. Taip pat visuomenėje ypatingas dėmesys atitenka ir bendruomenėms. Susikūrusios bendruomenės yra lyg atsakas į visuomenės problemas ir jos narių poreikius, kurių grįžtamasis ryšys padeda pagerinti individų gyvenimo kokybę. Skurstančioms jaunoms šeimoms socialinis kapitalas yra būtinas, kuris didėja tik tuomet kai jis yra naudojamas bei mažėja nenaudojamas. Šiandien šios jaunos skurstančios šeimos dėl menko socialinio kapitalo ar visiško jo neturėjimo patiria socialinę atskirtį ir jaučia nusivylimą bei nepasitenkinimą visuomene. Šiuo atveju tampa svarbu ištirti, koks yra jaunose šeimose gyvenančių asmenų požiūris į bendruomenę ir kiek šie asmenys jaučiasi esą šios bendruomenės nariais.

Tikslas: ištirti skurstančių jaunų šeimų požiūrį į bendruomeniškumą.

Uždaviniai:

1. Atskleisti bendruomenės ir jos kuriamo socialinio kapitalo, reikšmę jaunoms skurstančioms šeimoms.
2. Ištirti skurstančių jaunų šeimų požiūrį į bendruomeniškumą.

Darbo struktūra. Pirmajame teorinės dalies skyriuje atliekama detali bendruomenės ir jos kuriamo socialinio kapitalo, reikšmė jaunoms skurstančioms šeimoms analizė. Taip pat siekiama iškelti bei pagrįsti esminę darbo problemą – kiek ir kaip žmonės jaučia turintys socialinį kapitalą ir kaip tai padeda kovoti su skurdo problema. Antroje dalyje apžvelgiama skurdo mažinimo politika Lietuvoje. Šioje dalyje remiamasi įvairias skurdo mažinimo strategijų įgyvendinimo metodais bei su jais susijusiais reglamentuojančiais teisės aktais. Taip pat apžvelgiamos gerovės valstybių politikos. Trečiojoje dalyje analizuojami empirinio tyrimo rezultatai, siekiant atskleisti skurstančiųjų jaunų šeimų požiūrį į bendruomeniškumą.

1. BENDRUOMENĖ IR SOCIALINIS KAPITALAS: TEORINIAI ASPEKTAI

Siekiant geriau suprasti bendruomenę, kaip fenomeną, bei atskleisti jos kuriamo socialinio kapitalo poveikį bendruomenės narių dalyvavimui visuomenėje, darbe bus remiamasi daugelio mokslininkų bei tyrėjų (Žiliukaitė, 2004; Augustinaitis, 2004; Putnam, 2001; Matonytė, 2004; Vorevičienė, Juozaitienė, 2006; Jurkevičienė, 2008; Leliūgienė, Sadauskas, 2011; Valantiejus, 2003; Wellman, 1979; Cantador et. al., 2008; Jeffery, et. al., 2001; Roivainen, 2004) darbais. Šiuose darbuose pateikiamų išvalgų analizė padės geriau suprasti bendruomenes, bendruomeniškumą, dalyvavimą visuomeninėje veikloje bei Putnamo (2001), analizuojamo socialinio kapitalo poveikį bendruomenėms.

Mokslininkų (Žiliukaitė, 2004; Augustinaitis, 2004; Putnam, 2001; Matonytė, 2004; Vorevičienė, Juozaitienė, 2006; Jurkevičienė, 2008; Leliūgienė, Sadauskas, 2011; Valantiejus, 2003; Wellman, 1979; Cantador et. al., 2008; Jeffery, et. al., 2001; Roivainen, 2004) teigimu, bendruomenės – tai partijų, bažnyčių, visuomeninių organizacijų bei profesinių sąjungų veiklos tendencijos, turinčios teigiamą poveikį tam tikros socialinės grupės žmonėms. Savo moksliniuose darbuose tyrėjai analizuoja, kokią įtaką socialinės pažintys ir draugystė gyventojų gerovei, švietimui, asmens saugumui ir maloniai kaimynystei.

Šiuo atžvilgiu Putnamas (2001) linkęs vartoti socialinio kapitalo sąvoką. Socialinį kapitalą jis akcentuoja, kaip ryšius tarp žmonių, jų tinklus, teigdamas, kad iš viso to kyla abipusiškumas, normos, pasitikėjimas bei saugumas. Putnam, (2001) taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad pasitikėjimas yra ypač veiksmingas, kai esama abipusių socialinių santykių tinkle. Todėl galime manyti, jog individai turintys bendras normas bei savitarpiškumo santykius įgyja socialinį kapitalą. Putnam (2000) taip pat teigia, kad socialinis kapitalas, grindžiamas individų pasitikėjimu, patikimumu bei normomis, leidžia visuomenei veikti efektyviau. Individai įsitraukdami į socialinį tinklą, mokosi bendradarbiavimo normų ir išmoksta pasitikėti vieni kitais. Woolcock (2000) plėtodamas socialinio kapitalo sampratą sieja ją su šeima, draugais ir kaimynais.

Anot Shinn ir Toohey, (2003) socialinis kapitalas yra susijęs su pasitenkinimu ir teigiamais įsitikinimais (pagarba, saugumu, kontrolė ir socialine parama). O taip pat Knack, (2002), teigia, kad socialinis kapitalas yra susijęs su tapatybe ir vertybėmis, pasitikėjimu ir abipusiškumu, rūpinimosi šeimos nariais. Tad matome, kad socialinis kapitalas galimai daro didelį poveikį bendruomenės socialinio gyvenimo patirtims, kadangi jis susijęs su ganėtinai didele dalimi įvairių žmogaus gyvenimo sričių.

Socialinis kapitalas daro įtaką socialinės organizacijos ir bendradarbiavimo normoms tiek bendruomenėje, tiek santykiuose su išorės institucijomis ir jų vystymuisi (Warren, Thompson, Saegert, 2001). Panašios nuomonės laikosi ir Putnam (2000), teigdamas, kad savanoriškai bendradarbiauti yra lengviau bendruomenėse kurios turi pakankamai daug socialinio kapitalo, kadangi tokios bendruomenės turi daugiau tam tikrų savitarpiškumo normų. Tai gali palengvinti pačioms bendruomenėms pasiekti tam tikrų tikslų, kurie be socialinio kapitalo būtų nepasiekiami. Tačiau Putnam (2000) taip pat akcentuoja, jog socialiniai tinklai yra kuriami per dalyvavimą bei įsitraukimą bendruomenėje, įvairiose organizacijose ir visuomenei atvirose socialinėse grupėse, kur yra skatinamas pasitikėjimas, formuojančios normos ir abipusiškumo pojūtis. Šiuo atžvilgiu, socialinis kapitalas, kuriamas pasitikėjimo pagrindu, naudojamas didėja, o jei yra nenaudojamas, jis išsenka. Tai reiškia, kad pats individas gali kurti teigiamą požiūrį į socialinį kapitalą ir jo naudojimą. Kadangi, kaip teigia autorius, socialinis kapitalas yra viešoji gėrybė, jis gali padidinti visuomenės produktyvumą ir palengvinti koordinuotus veiksmus.

Vis dėlto, individai gali turėti skirtingų ryšių savo socialiniame tinkle, tačiau vis tiek gali formuoti bendras normas bei savitarpiškumo santykius ir tokiu būdu kurti socialinį kapitalą. Todėl galima daryti prielaidą, kad individams yra labai svarbūs tokie ryšiai, kaip draugystė, pasitikėjimas bei emocinė pagalba. Tai iš esmės, turėdami glaudų ryšį tarp individų, jie gali kurti institucines struktūras, kur šiuo atžvilgiu institucijos tikslas yra solidarumo stiprinimas. Todėl galima teigti, jog asmenys kurie turi socialinį kapitalą, jo paprastai sukaupia dar daugiau.

Kaip teigia, Wellman (1983), tinklų analizė padeda paaiškinti socialinę elgseną, asmenų bendrų savybių ir normų laikymąsi, o ne jų įsitraukimą į socialinius santykius. Pavyzdžiui, darbo pasiskirstymas paveikia organizaciją ir pasitenkinimą pirminiais ryšiais. Ne teritorija ir grupės, o socialiniai santykiai yra ta sritis, kurioje buriasi bendruomenė. Žinoma, silpni ryšiai gali suburti žmones skatinant jų dalyvavimą bendruomenėse. Prisijungimas prie socialinių tinklų atveria galimybes laisvai užmegzti ryšius su kitais žmonėmis. Be to, bendruomenės dažniau kyla iš komunikacijos, bendrų įsitikinimų, o ne tarp teritorinio vieneto.

Bučaitė – Vilkė (2014) teigia, kad buvimas socialiniuose tinkluose gali palengvinti integraciją į darbo rinką. Asmenys, kurie išvysto socialinius tinklus, kartu stiprina ir pačių bendruomenių ryšius. Tai jiems labiau palengvina integraciją į darbo rinką bei suteikia daugiau galimybių pakeisti gyvenamąją aplinką. Taip pat autorė pabrėžia, kad stiprūs yra tokie ryšiai, kuriems yra būdinga tarpusavio pasitikėjimas, neformalumas, bendruomeniškumas, saugumas, pagalba ir pati draugystė. Visa tai galima apibūdinti kaip bendradarbiavimą tarp bendruomenių. Kita vertus, pats socialinis kapitalas palengvina spontanišką bendradarbiavimą (Putnam, 2000).

Ypač didelę įtaką socialinių santykių tinklų analizei darė vienas socialinio kapitalo teorijos pradininkų Amerikiečių sociologas Wellman. Kaip teigia Wellman (2001), pati bendruomenė gali būti vertinama, kaip socialinių tinklų struktūra, teikianti savo nariams socialinę paramą bei iškomunikuodama jiems reikiamą informaciją. Pasak mokslininko, socialiniai tinklai bendruomenėje, bei jų pasiskirstymas paveikia pačią bendruomenės organizaciją ir pasitenkinimą turimais ryšiais (Wellman, 2001). Vis dėlto, kaip teigia sociologas Wellman (1979), ir jo idėjų šalininkė Bučaitė – Vilkė, (2014), socialinių tinklų analizė neskirta socialiniam solidarumui – ji nepadaeda suprasti solidarumo, tačiau ji padeda identifikuoti bendruomenės socialines struktūras. Tačiau Putnamas akcentuoja, jog pačios institucijos tikslas yra bendruomenės solidarumo stiprinimas (http://teise.org/wp-content/uploads/2016/07/Gyventoju-dalyvavimas-uztikrinant-sauguma_Monografija.pdf).

Taip pat Bučaitė – Vilkė (2014), teigia, jog bendruomeninis solidarumas labiau būdingas nedidelėms miestelių ar kaimo vietovių kaimynystėms (Bučaitė – Vilkė, 2014). Pačias bendruomenes ir socialinį kapitalą, vienija solidarumas bei asmenų kolektyvinė veikla (Katinienė, Skačauskienė, 2014). Autorės teigia, jog socialinis kapitalas kuria gerą bei efektyvų valdymą, nes socialinis kapitalas ragina pasitikėti kitais, kartu ir valdžia.

Visgi problema atsiranda tuomet, kai vieni bendruomenės nariai jaučia pasitikėjimą kurdami socialinį kapitalą, o kiti priešingai – to neįjunta. Kitaip tariant šiuolaikinėje visuomenėje jaučiamas kai kurių bendruomenės narių emocinis artumas, solidarumas, bendradarbiavimas, o kiti bendruomenės nariai neturėdami pakankamai socialinio kapitalo, gali riboti žmogaus laisves bei skatinti netoleranciją. Pavyzdžiui kaip teigia, Colemanas (1988) ir Putnamas (1993) cit. Žiliukaitė (2004), socialinis kapitalas leidžia individams bei kolektyvams pasiekti tam tikrus tikslus, kurie be socialinio kapitalo būtų nepasiekti.

Wellman (1979) teorijos koncepcijoje pabrėžiama, kad tarp socialinio kapitalo ir bendruomenės yra glaudus ryšys. Socialinis kapitalas, šiuo atveju, glūdinčias bendruomeniniuose ryšiuose, padeda bendruomenėms išlikti ir kurti jų gerovę. Tuo tarpu, bendruomenės ugdo socialinį pasitikėjimą, bendruomeniškumą, stiprina socialinius tinklus ir mažina visuomenės susvetimėjimą (Pareigienė, Kuliešis, 2013).

Vis dėlto, Wellmanas (2001), analizavo bendruomenę, išskirdamas jai būdingas svarbiausias sociologines koncepcijas: prarastą, išlaisvintą ir išsaugotą. Autorius kalbėdamas apie *prarastą* bendruomenę teigia, jog bendruomenės sutelktumas priklauso nuo bendros gyvenamosios vietos ir kaimynystės. Pagal autorių, pati bendruomenė neišnyko, ji iš esmės tapo socialiniu tinklu. Jis teigia, kad darbo pasiskirstymas visuomenėse nusilpnino solidarumą. Pirminiai ryšiai, kaip teigia

Wellmanas, šiais laikais yra „bejausmiai“, kadangi bendruomenėse jaučiamas tam tikras pasiskirstymas į grupes. Tuo tarpu *išsaugota* bendruomenė autorius laiko tokią bendruomenę, kuriai labai svarbu kaimynystės ir giminystės ryšiai. Čia teigiama, kad žmonių solidarumas išliko tik todėl, kad tokioje bendruomenėje pavyko išlaikyti visuomeniškumą ir neformalią socialinę kontrolę, kuri teikia socialinę paramą bendruomenės nariams. Tai reiškia, jog socialiniai ryšiai išlaiko solidarumą, kur pavieniai ryšiai yra neformalių glaudžių santykių dalis, o išskaidytuose retuose tinkluose susidaro tankūs sujungti susijusieji ryšiai. *Išlaisvinta* bendruomenė pasižymi tokiais ryšiais, kurie pagal Wellman nėra tvirti. Išlaisvinta bendruomenė tai tokia bendruomenė, kuriai būdingas gyvenamosios darbo vietos ir giminystės grupių atskyrimas, silpninantis bendruomenių ryšius. Šie ryšiai, sulėtina naujų, stiprių ryšių vystymąsi. Taip yra kadangi pirminiai ryšiai yra pasiskirstę tarp kelių mažai tarpusavyje susijusių socialinių tinklų. Na o ir pačios bendruomenės apibrėžime svarbiausi elementai yra bendruomeniškumo jausmas, tinklai bei kolektyviškumas, kuriems yra būdingi glaudūs ryšiai tarp žmonių.

Galima būtų teigti, jog bendruomenė turinti socialinio kapitalo pagrindą yra susijusi su pirminiais ryšiais (šeima, draugai). Nors bendruomenė analizuojama skirtingais požiūriais bei nagrinėjama skirtingomis charakteristikomis, visgi analizuojant bendruomenės svarbą galima būtų išskirti pagrindinius jos aspektus, jungiančius skirtingų autorių mintis apie bendruomenę. Tai – bendras interesas, priklausymas žmonių grupei, tarpusavio ryšiai, vertybinės nuostatos. (Pilipavicius, 2012).

Bendruomenė iš esmės, tarsi socialinis tinklas tarp žmonių, tarp kurių egzistuoja pasitikėjimas, dalyvavimas įvairiose veiklose ir kt, pagrindu, kuriuo būtų skiriamas dėmesys labiausiai pažeidžiamoms grupėms siekiant įgauti tų grupių pasitikėjimą, keisti vertybines orientacijas bei didinti jų įsitraukimą į pilnavertį visuomenės gyvenimą. Leliūgienė ir Sadauskas (2011), cituodami Johnsoną apibendrina, jog bendruomenė yra stipri tada, kai egzistuoja pirminiai ryšiai bei pajėgumai kovoti su problemomis, sutelkiant žmogiškuosius išteklius toms problemoms spręsti; matomas ryškus valdžios pasiskirstymas bei piliečių prisiimti įsipareigojimai bendruomenei ir aktyvus dalyvavimas sprendžiant bendruomenės problemas.

Apibūdinant Valackienės ir Žalnieriūnienės (2015) įžvalgas apie bendruomeniškumo apraiškas, galima pastebėti, kad patiriant ir suvokiant bendruomeniškumo jausmą, žmonės geriau prisitaiko, palaiko ryšius su kitais bei stipriau jaučia socialinę ir dvasinę aplinkinių paramą, siekiant aukštesnių tikslų. Tačiau autorės apibrėžia, kad bendruomeniškumas yra socialinių grupių sąveikos būdas arba idėja. Todėl jos cituodamos Nefą, nusako, kad idėjos suteikia tokias išraiškas: bendri interesai, bendros vertybės, bendros problemos/priešai, fizinė tarpusavio sąveika konkrečiais laikotarpiais, tarpusavio parama, artimumas. Tad iš esmės, bendruomeniškumo apraiškas galima

išskirti keliais požymiais - bendruomeniškumo pojūčiais, bendruomenės narių tarpusavio įtaka ir pačių grupės narių sąveika bei emociniu ryšiu. Toliau autorės didelį dėmesį skyrė bendruomeniškumo vystymosi kontekstui bei to vystymo sėkmę lemiančius kriterijus (Valackienė ir Žalnieriūnienė, 2015).

Shinn ir Toohey (2003), bendruomenės jausmą apibūdina, kaip narystę, įtaką, integraciją ir poreikį bei bendrus emocinius ryšius. Tai šeimos ar artimos draugystės santykiais grįsti socialiniai tinklai, teikiantys emocinį saugumą ir psichologinį komfortą (Bučaitė – Vilkė, 2014).

Apie bendruomenės jausmą bei santykį tarp žmonių kalba Perkins ir Chow (2010), kurių teigimu bendruomenės jausmas yra lyginamas su įgalinimu ir bendruomenės narių bendrais lūkesčiais. Autoriai nurodo, kad tai turi būti kolektyvinių veiksmų veiksmingumas ir bendruomenės kontrolės jausmas. Tad iš esmės žmonės turėtų rūpintis savo teisėmis, atsižvelgdami į savo poreikius, kurie įtakoja jų gyvenimą. Todėl autoriai visa tai dar apibūdina, kaip bendruomenė arba bendruomenės jausmu, kuris yra kaip tam tikras giminystės tinklas. Kad bendruomenės jausmas be abejo yra susijęs pagalbos kitam per bendruomenės veiklą, kuri gali įveikti tiek krizę visais gyvenimo etapais, tiek skurdą.

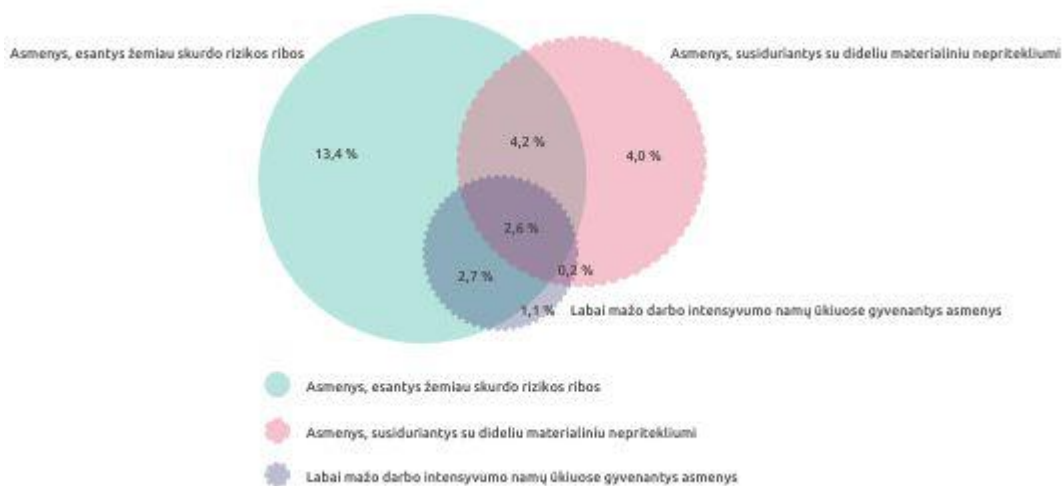
Pagal pateiktus bendruomenės apibrėžimus galima išskirti tokius pagrindinius aspektus, jungiančius skirtingų autorių mintis apie bendruomenę, kaip – bendras interesas, priklausymas žmonių grupei, tarpusavio ryšiai, teritorija, vertybinės nuostatos bei tradicija.

Apibendrinant bendruomeniškumo svarbą šiuolaikinėje visuomenėje, galima pastebėti, kad vieningo sutarimo dėl jo apibrėžimo bei teorinio pagrindimo nėra, tačiau dėl vieno dalyko visgi sutariama – tai socialinio kapitalo svarba bendruomenei ir pavieniams jos žmonėms. Socialinis kapitalas gali stiprinti ryšius tarp žmonių bei dalyvavimą visuomeninėse organizacijose, jis gali padėti įgalinti įvairių kitokio kapitalo – ekonominio, kultūrinio, politinio formų stokojančius žmones, gali padėti jiems sėkmingiau integruotis į visuomenę. Bendru požiūriu galima teigti, kad socialinis kapitalas yra labiau akcentuotinas kaip socialinių santykių bei ryšių tinklas. Putnam į šį reiškinį žvelgia, kaip į visuomeninių organizacijų veiklos tendencijas bei įtaką socialinėms pažintims visuomenės gerovei, asmens saugumui ir maloniai kaimynystei, ekonominiai gerovei, sveikatai ir pasitenkinimui gyvenimu bei demokratijai.

2. SKURDO MAŽINIMO POLITIKA LIETUVOJE

Per pastaruosius dešimtmečius šalyje įvyko didžiuliai pokyčiai, susiję su skurdo mažinimu, taip pat kito socialinė bei ekonominė politika. Šie reiškiniai, turėjo poveikį šalies gyventojų gyvenimo kokybei. Norint, numatyti skurdo mažinimo politiką Lietuvoje bei jas sąlygojančias kryptis ir priemones šalyje, pirmiausia reikėtų nustatyti skurdo ribą ir realaus skurdo lygį šalyje. Tai sudaro galimybes identifikuoti labiausiai skurstančiųjų gyventojų grupes bei skatinti mažinti skurdą ir jį sąlygojančius veiksnius.

Statistikos departamento duomenimis (2018) su skurdo rizika dažniausiai susiduria vieni gyvenantys asmenys (56,2 %) ir vieniši tėvai (53,5 %). Taip pat ekonominiai sunkumai paliečia išplėstines šeimas, kurias sudaro trys ar daugiau suaugusių asmenų su vaikais (13,4 %). Asmenys gyvenantys skurdo rizikoje pateikta 1 pav.

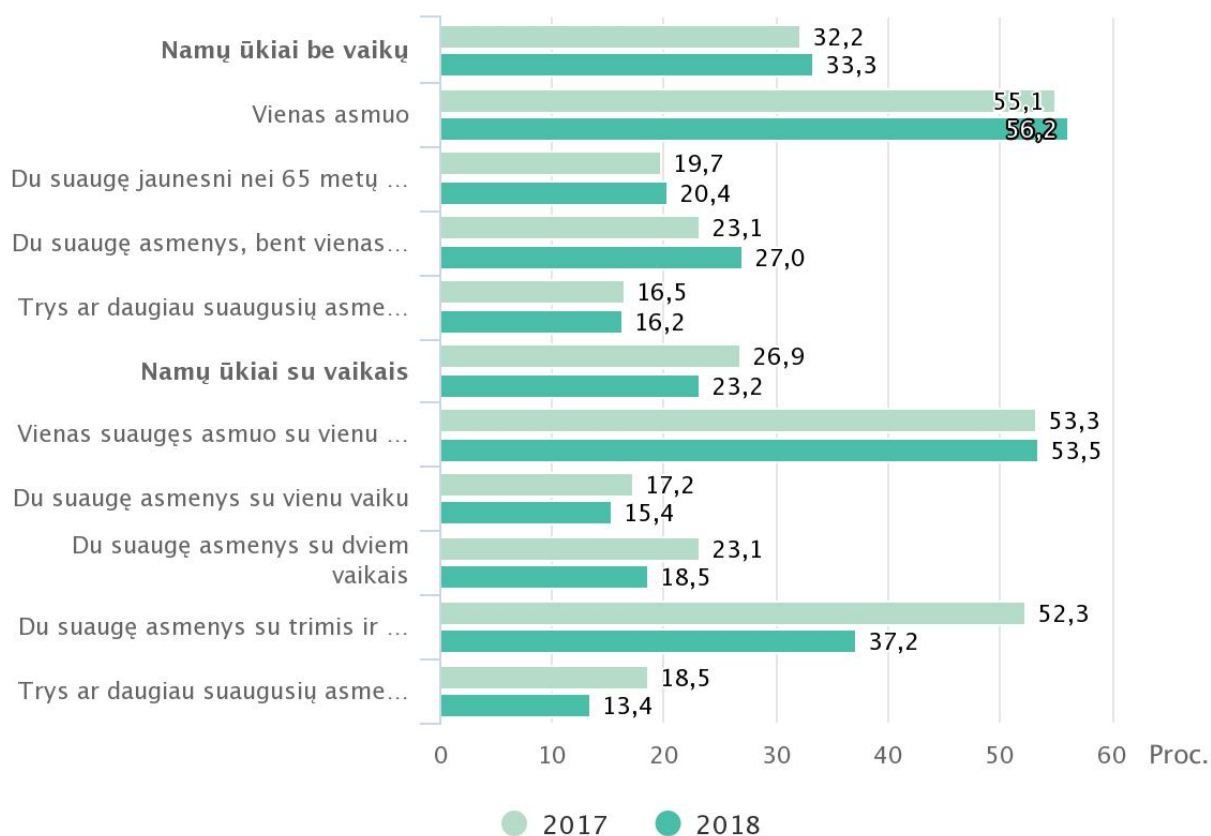
Remiantis statistikos departamento 2018 m. duomenimis **asmenys, gyvenantys skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje. 1 pav.**

Aptariant skurdo rizikos lygį, reikėtų atkreipti dėmesį į rizikos lygį pagal ekonominio nuosmukio tipą gyvenančiųjų skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje 2014 – 2018 m. Balvočiūtė

(2019) analizuoja, kad asmenys kurie gyvena ekonomėje gerovėje yra visiškai išlaikomi kitų šeimos narių: turi paskolas, kurių grąžinimas yra atidėtas arba naudojasi paveldėtu turtu. Taigi šiuo atveju jų pragyvenimo lygis yra pakankamai geras.

Statistikos departamento duomenimis 2018 m. tiriant šeimas su vaikais, buvo nustatyta, kad skurdo rizikos lygis siekė 18,8 %. Palyginus su 2017 metais jis gerokai sumažėjo 2,4 %. Tuo tarpu ekonominė padėtis, gyvenančiųjų be vaikų skurdas pablogėjo 2,5 %, ir žinoma, 2018 metais sudarė net 27 %.

Todėl apibendrinus statistinius duomenis, galima pastebėti, kad dažniausiai asmenys atsiduriantys skurde, buvo vieniši tėvai (skurdo rizikos lygis – 46,8 %) ir vieni gyvenantys asmenys (50,7 %). Žr. 2 pav.

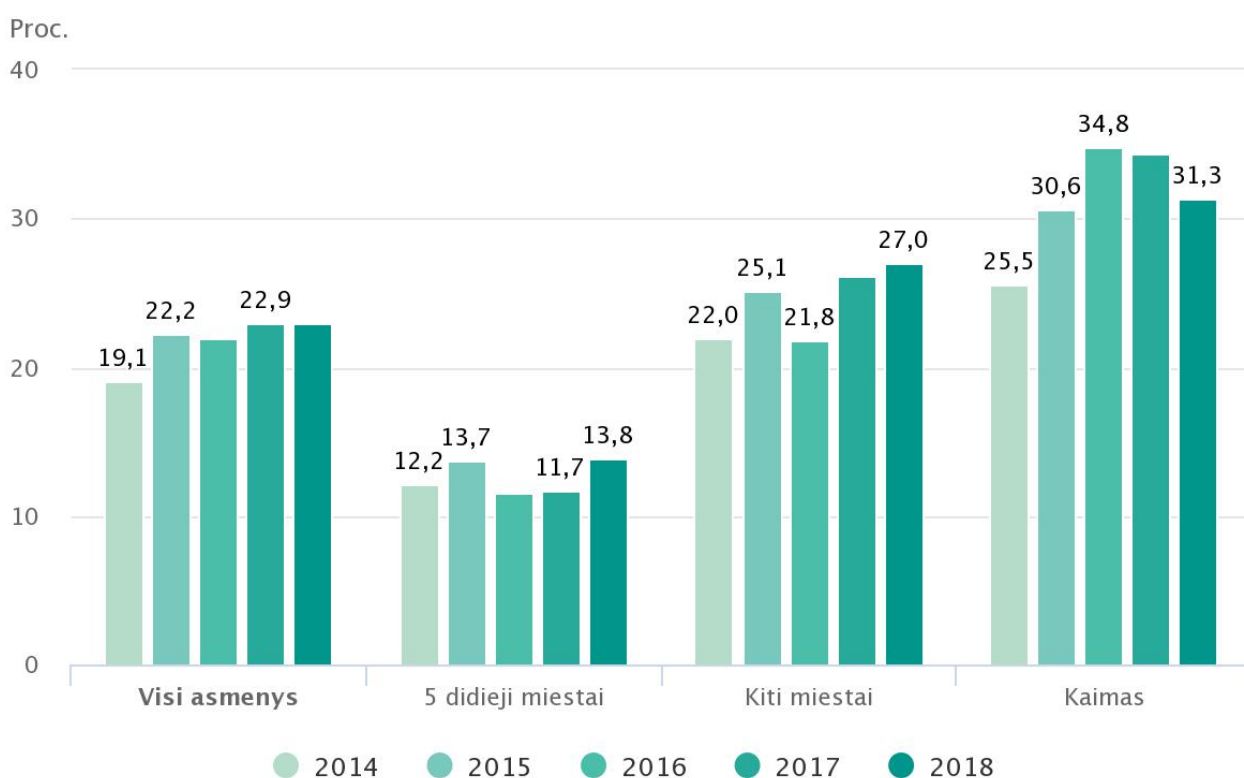

Remiantis statistikos departamentu asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje, dalis pagal namų ūkio tipą 2017–2018 m. 2 pav.

Galima daryti prielaidą, jog dirbančių asmenų skurdo rizikos lygio mažėjimui įtakos turėjo išaugęs darbo užmokestis ir sumažėjęs nedarbas. Statistiniai duomenys parodė, kad 2018 m. darbo

užmokestis padidėjo net 9,6 %.

Kaip matome iš 3 pav. pateiktų duomenų vargingiausiai gyveno kaimo gyventojai, jie sudarė net 31,3 %. Tačiau mieste skurdo rizikos lygis 2018 m. sudarė 18,8 %. Pagal statistikos departamento duomenis, matoma, kad skurdo rizikos lygiui kaime turėjo įtakos tai, jog į pajamas nebuvo įskaičiuotos žemės ūkio veiklos pajamos, kurios turėjo poveikį gyvenimo lygio nuosmukiui kaime.

Remiantys statistikos departamentu 2018 m. rizikos lygį pagal namų ūkio gyvenamąją vietovę 2014 – 2018 m. 3 pav.

Yra pažymima, jog tarp dirbančiųjų Lietuvoje, didžiausią riziką patiria asmenys, kurių darbo intensyvumas yra žemas. Taigi, ties skurdo rizika atsiduria vieniši asmenys, auginantys vaikus.

Toliau analizuojant skurdo rizikos lygį pagal amžiaus grupes, tiriamu laikotarpiu, skurdas mažiausias buvo 2018 m. Taip pat matėme iš pateiktų duomenų jog dažniausiai skurdavo asmenys kuriems yra 65 ir daugiau metų. Tačiau kaip pastebime, jog nuo 2009 metų iki 2018 metų skurdas iš esmės mažėjo. Vis dėlto, žvelgiant į dabartinę situaciją, nesunkiai pastebėsime, kad skurdo plitimas tarp labiausiai pažeidžiamų asmenų grupių vėl galės pradėti plisti. Šiandien asmenys susiduria su

didesne tikimybe netekti darbo, pajamų, yra sustabdyti įdarbinimo procesai. Pasaulis ruošiasi galimai artėjančiai ekonominei krizei. Tikėtina, kad vėl pamatysime 2008 m. ekonominio valdymo scenarijų: bus mažinami atlyginimai, mažės darbo vietų skaičius, reikės skubaus darbuotojų perkvalifikavimo.

Grįžtant prie duomenų, matoma, kad skurdas 2018 m. tarp kitų amžiaus grupių – 18 – 64 m. taip pat mažėjo. Kadangi tuo metu buvo didesnės galimybės jauniems asmenims susirasti darbą buvo daug paprasčiau gauti didesnes pajamas. Žr. 4 pav.

Skurdo rizikos lygis pagal amžiaus grupes (procentais)

Amžiaus grupė	Skurdo rizikos lygis									
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
0 – 17	23,9	25,7	25,6	28,9	23,5	26,9	20,8	25,2	24,8	23,3
18 – 64	18,0	18,8	19,1	19,5	17,6	19,0	17,9	20,2	22,2	18,4
65 ir vyresni	37,7	33,4	27,7	25,0	20,1	19,4	18,7	9,7	9,6	23,9

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės duomenimis (2018 - 2009) 4 pav.

Analizuojant gyvenimo lygį, verta atkreipti dėmesį ir į darbo jėgos aktyvumo lygį tarp miesto ir kaimo. Tiriamuoju laikotarpiu pagal darbo jėgos aktyvumo lygį 2015 m. ir vyresnių asmenų darbo jėga buvo aktyviausia 25 – 54 m. asmenų gyventojų. Galime manyti, jog Lietuvoje 2019 m. vyksta teigiamas visų gyventojų užimtumo pokytis, tai yra, kad darbo jėgos trūkumą patiriančių asmenų ima smarkiai mažėti. Tai yra tos tendencijos, kad didėja įdarbinimas į darbo vietas su aukštomis kvalifikacijomis. 2018 m. 25 – 54 m. asmenims geriau sekėsi įsidarbinti gerai apmokomam darbui, užėmė 89,6 proc. taip pat darbo užimtumas pats mažiausias buvo tarp 65 metų ir vyresnių žmonių grupių, kadangi tai buvo pensinio amžiaus žmonės, tai darbo jėga buvo sulėtėjusi 9,3 proc. Žr. 5 pav.

Darbo jėgos aktyvumo lygis (proc.)					
Amžiaus	2015	2016	2017	2018	2019

grupė					
Iš viso	59,2	60,3	60,6	61,5	62,1
pagal amžiaus grupę					
15 – 24	33,8	35,3	35,0	36,5	37,3
15 – 29	52,1	53,2	53,5	54,8	55,2
15 – 64	74,1	75,5	75,9	77,3	78,0
15 – 74	66,3	67,6	68,1	69,3	70,0
20 – 64	80,8	81,7	81,9	83,1	83,5
25 – 54	89,3	89,3	89,3	89,6	90,3
55 – 64	66,2	70,0	71,3	73,8	73,4
65 ir vyresni	6,3	8,1	9,0	9,3	9,8

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės duomenimis (2015 - 2019) 5 pav.

Pagal Europos komisijos užimtumo strategiją (2019 m.) yra nustatomas skurdo rizikos ir socialinės atskirties rizikos lygis ir jam priklausančios sudedamosios dalys ES. Ši strategija numato, jog asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis yra 7 mln. mažiau nei 2008 m. Taip pat vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis yra 24, 7 proc. Tad galime manyti, kad jų dalis yra mažesnė už vidurkį. Bendriausia prasme 40 proc. yra mažiausiai uždirbančiųjų gyventojų pajamų dalis visoje gyventojų populiacijoje.

Sparčiai augant Lietuvos ekonomikai bei skatinant darbo vietų steigimą ir stiprinant ekonomikos aktyvumą, visiems asmenims yra sudaromos palankios sąlygos augti užimtumui ir mažėti nedarbiui. Galime manyti, jog mažėjant nedarbiui iš esmės sumažėjo ir pats skurdas. Tačiau ilgalaikis nedarbas bei jaunimo (15 – 24, m) nedarbas vis dar buvo opi Lietuvos problema.

Mažėjant nedarbui daugiausiai skurdo asmenys, kuriems buvo 15 – 64 m. 2019 m. jie sudarė 73 proc.

Užimtumo lygis proc.										
Miestas ir kaimas										
Moterys ir vyrai										
Amžiaus grupės	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
15 – 24	18,3	19	21,5	24,6	27,6	28,3	30,2	30,4	32,4	32,9
15 – 64	57,6	60,2	62	63,7	65,7	67,2	69,4	70,4	72,4	73
55 – 64	48,3	50,2	51,7	53,4	56,2	60,4	64,6	66,1	68,5	68,4

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės duomenimis (2010 - 2019) 6 pav.

Taigi, didėjant užimtumui atitinkamai gali kisti gyventojų galimybės įsitraukti į darbo rinką. O nuo to gali priklausyti geresnė šių individų gyvenimo kokybė. Tai parodo 6 pav. Matoma, kad 2018 m. (72,4 proc.) ir 2019 m. (73 proc.) žmonių užimtumas buvo gana geras. Tačiau nors šie rodikliai rodo jog užimtumas didėja iki 2018 m., iš esmės Lietuvos užimtumo struktūra dar gerokai skiriasi nuo daugelio ekonomiškai išsivysčiusių ES valstybių narių.

Lietuvoje jau kelis metus siekiama mažinti skurdą. Pastebima, jog bandoma Lietuvoje mažinti skurdą bei imtis įvairių priemonių bei įgyvendinimo galimybių, kurios numatytos kaip skurdo mažinimo politika: gyventojų aktyvumo ir dalyvavimo, užtikrinant palankias sąlygas skurdui mažinti ir siekiant pajamų didinimo. Yra įvairiausių programų ir įgyvendinimų siekiant mažinti skurdą.

Taip pat 2004 m. LR Vyriausybė patvirtino LR 2004 – 2006 metų nacionalinį kovos su skurdu ir socialine atskirtimi veiksmų planą. Pagal šį planą, jame numatytos pagrindinės skurdo mažinimo kryptys ir tikslai bei priemonės, kuriais siekiama koordinuoti politiką ir veiksmus, skirtus kovai su skurdu ir socialine atskirtimi Lietuvoje. Jame pažymimas priemonių sąrašas bei politikos kryptys: tai pagalba pažeidžiamiems asmenims; užimtumo didinimas ir galimybių naudotis ištekliais, teisėmis, prekėmis ir paslaugomis gerinimas; socialinės rizikos prevencija; institucijų veiklos tobulinimas.

Išsamiau išanalizavus mūsų šalyje skurdo mažinimo priemones, galime teigti, kad ypatingai didelis dėmesys yra skiriamas tiems asmenims, kurie yra ekonomiškai neaktyvūs, turi žemą

darbinės motyvacijos lygį ir yra sunkiai integruojami į darbo rinką. Tokiu atveju dėmesys yra sutelkiamas į asmenų darbinio aktyvumo skatinimą ir tobulinimą, kvalifikacijos kėlimą, įgūdžių atnaujinimą bei kitas programas. Nekyla abejonių, jog per pastaruosius metus nedarbo lygis Lietuvoje kasmet mažėjo, tačiau Lietuvoje ši situacija neturėjo teigiamos įtakos skurdo mažėjimo situacijai šalyje.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvoje skurdo mažinimo politika yra ne tik valstybės, bet ir visos visuomenės rūpestis. Nors skurdo lygis Lietuvoje iš esmės pasikeitė jau 2018 m. ėmė sparčiai mažėti, bet tikėtina, kad 2020 m. dėl COVID – 19 jis ims didėti. Nepaisant to, kad pagal Statistikos departamento duomenis skurdas Lietuvoje mažėja, o užimtumas tampa aktyvesnis, jis tarp kitų šalių jis nėra tolygus. Pati Lietuva įsipareigoja imtis įvairių priemonių, skirtus kovai su skurdo mažinimu. O didžiausias dėmesys imamas telkti į labiausiai pažeidžiamas asmenų grupes – vienišus tėvus, vienus gyvenančius asmenis bei asmenis, gyvenančius kaimuose.

Tad iš esmės, yra svarbu detaliau paanalizuoti skurstančių jaunų šeimų dalyvavimą gerovės valstybėje bei su tuo susijusias galimybes, pagal tai, kaip gerovės valstybė, kovoja su skurdu, užtikrina lygiateisiškumą bei mažina nedarbą.

3. GEROVĖS VALSTYBĖS KŪRIMAS LIETUVOJE

3.1 Pagrindinės Lietuvos socialinės gerovės koncepcijos

Analizuojant gerovės valstybes bei jų skirtumus, sulaukiama vis didesnio mokslininkų dėmesio. Tačiau ligi šiol nėra vieningos mokslininkų pagrįstos ir visuotinai pripažintos vienos gerovės valstybės modelio. Tad Lietuvos autoriai (Guogis, 2014; Leonavičius, Žilys, 2009; Lazutka, Žalimienė et. al. 2011; Aidukaitė, Bernotas, 2003; Zabaraukaitė, 2014; Dužinskas, Svirbutaitė – Krutkienė, 2018) bei užsienio mokslininkai ir tyrėjai (Esping – Andersen 1990; Barr, 2000), teigia, kad gerovės valstybė turėtų būti apibrėžiama per įsipareigojimus valstybei, be to turėtų suteikti piliečiams socialinę gerovę, kuri apima svarbias politikos dalis: socialinę apsaugą, švietimo sistemą, darbo rinkos politiką. Daugelis autorių išskiria, kad šiuo metu, kuriant visuomenės gerovę yra taikomas socialinės politikos modelis.

Tuo tarpu, jog Esping – Anderson, (1990), teigia, kad gerovės valstybė reiškia, valstybės atsakomybę už tam tikros minimalios gerovės suteikimą piliečiams. Barr (2000), gerovės valstybę apibūdino kaip socialinį vienetą, sukurtą siekiant apdrausti nuo socialinių rizikų, kaip priemonę pasiekti didesnę lygybę. Ji taip pat pasitelkiama siekiant patenkinti tam tikrus poreikius, sumažinti skurdą, kitaip tariant sumažinti socialinės bei ekonominės gyventojų gerovės netolygumus. Plėšnys (2014), teigia, jog gerovės valstybei yra būdinga visų visuomenės narių galimybių lygybė, taip pat esti gėrybių pasiskirstymas ir visuomenės atsakomybė už neįstengiančiuosius pasirūpinti savimi. Aidukaitė (2012) pažymi, jog gerovės valstybė siejasi su šalies ekonominiu klestėjimu, demokratija ir valstybės įsipareigojimais.

Žinoma, jog gerovės valstybė siejasi su šalies ekonominiu klestėjimu, demokratija ir valstybės įsipareigojimu garantuoti kiekvienam individui pragyvenimą bei apima tokias svarbias socialines politikos sritis, kaip socialinę apsaugą, sveikatos draudimą, darbo rinkos politiką ir švietimo sistemą. Aidukaitė (2012), pažymi, jog gerovės valstybė nors ir būdama labai plati, yra susijusi, su konkrečia valstybės veikla ir jos institucijomis, kurios garantuoja socialinę gerovę ir saugumą savo piliečiams. Taip pat autorė teigia, jog pati gerovės valstybė yra valstybės

įsipareigojimas užtikrinti ne mažesnę nei minimalią socialinę gerovę žmonėms, socialinės apsaugos pagrindu.

Vis dėl to, Kovota (2012) kalbėdamas apie gyventojų gerovę, išskyrė socialinių organizacijų įvairovę, kuri gali būti tos gerovės kūrėjas ir gavėjas. Tai šeima ir jos ryšiai bendruomenėje, kurioje ji veikia, labdaros ir savanorystės veiklos, socialinės paslaugos bei valstybės teikiamos išmokos. Taip pat autorė pabrėžia, kad institucijos daro didelį poveikį žmonių santykiams ir vertybėms.

Tuo tarpu Smalskys (2004) teigia, kad pati valstybė turi tarnauti individams, kai jiems to reikia, bei užtikrinti individo teises į laisvę ir nuosavybę, kad pati valstybė neturi išlaisvinti piliečių nuo jų pareigos dirbti ir kurti. Tačiau galima teigti, kad patys įsipareigojimai yra būtini siekiant gerovės valstybės valdymo bei pilietiškumo. Šileika, Paškevičiūtė (2013) teigia, jog pilietiškai aktyviems gyventojams gerovės lygis garantuoja asmeninę ekonominę nepriklausomybę, veiklos pasirinkimo laisvę, ir įgalina išlaikyti atitinkamą gyvenimo stilių. Šio autoriaus nuomone, tai įvardijama tiek ekonominiu, tiek kultūrinio kapitalu.

Tad galima būtų apibendrinti, jog gerovės valstybė, šiuo atžvilgiu, yra atsakinga už socialiai tinkamo gyvenimo užtikrinimą. O tai reiškia įvairių socialinių programų ir žmonių socialinės apsaugos užtikrinimą bei sukauptų išteklių piliečiams perskirstymą. Kiekviena valstybė, įgyvendinama socialinės politikos modelį, veikia kultūrą, vertybes, ekonominę išsivystymą bei politines tendencijas.

3.1.1 Socialinės politikos gerovės modelis

Daugelis Lietuvos ir kitų šalių mokslininkų bei tyrėjų (Aidukaitė, 2012; Bučinskas, Sakalauskaitė, 2016; Keršienė, 2016; Jančaitytė, 2004; Plėšnys, 2014; Kotova, 2012; Titmus, 1974; Smalskys, Esping – Andersen, 1990; Barr, 2000; Starke, 2006; Parry, 1997), gerovės valstybę apibrėžė, kaip socialinės politikos modelį. Autoriai akcentuoja, jog Lietuvos gerovės valstybėje yra rengiami bendros socialinės politikos tikslai bei regionų vystymasis, kur yra akcentuojami įsipareigojimai stiprinti ekonominę ir socialinę atsakomybę visiems Lietuvos gyventojams. Šileika ir Paškevičiūtė (2013), įvardija, jog nacionaliniu lygmeniu socialinė politika, yra kaip esminė gerovės valstybės kūrimo priemonė. Tai yra Vyriausybės priemonė valstybės santykiui su visuomene kontroliuoti, tiesiogiai daranti įtaką socialinei ir materialinei asmens gerovei.

Pavyzdžiui Parry, (1997), cit. Aidukaitė et. al. (2012), teigia, kad socialinė politika yra suvokiama kaip priemonių/institucijų visuma, kuri apsaugo individą nuo socialinės rizikos. Taip pat Aidukaitė (2012) išskyrė, jog socialinę politiką sudaro: socialinė apsauga, darbo rinka, būsto politika, švietimo ir sveikatos apsauga. Parry (1997) cit. Aidukaitė (2012) apibrėžė, jog į socialinę politiką įeina tiek valstybinių, tiek privačių institucijų veikla, kuri stengiasi padėti individui optimaliai pasiekti tokias būsenas, kaip sveikata, saugumas ir išsilavinimas bei garantuoti gyventojams būstą, vietą mokyklose ir kt.

Starke (2006) kalbėdamas, apie institucionalizaciją atskiria politines institucijas ir gerovės valstybių institucijas, kurios suprantamos, kaip esamos socialinės apsaugos sistemos. Esping-Andersen (1990) pabrėžė, kad gerovės valstybei būdinga dalį valstybės sukauptų išteklių perskirstyti, taip kad žmogus, priklausomai nuo savo padėties darbo rinkoje galėtų užsitikrinti kokybišką įsitraukimą į visas gyvenimo sritis.

Anglų politologas Titmus (1974) pažymi, jog socialiniai poreikiai yra atpažįstami pagal nuopelnus, darbo atlikimą ir produktyvumą. Įdomu yra tai, kad jis šį modelį akcentavo, kaip dvilypi, sudarytą iš ekonominių ir psichologinių paskatų, kadangi jame vyrauja tokios priemonės, kaip paskatinimas, pastangos atlygiu ir grupės formavimas. Tai reiškia, kad tinkamai paskatinamas žmogus, turėtų būti motyvuojamas įsitraukti ir tinkamai atlikti jam siūlomą veiklą. Kitą socialinės politikos modelį autorius vadintų tarp rinkos ir šeimos. Pasak autoriaus, tai yra gerovės tiekėjai ir *užtikrintojai*. Kai yra sudėtinga išspręsti problemas, tada yra remiamasi institucijomis. Ir paskutinis modelis yra institucinis. Tai sėkminga asmenų integracija į visuomenę. Tai yra paslaugos, kurios yra teikiamos atsižvelgiant į poreikius ir jų reikalingumą.

Galima būtų apibendrinti, jog socialinę politiką palaiko tiek darbo rinka, tiek socialinė apsauga, kurių vaidmuo turi būti pagrįstas socialiai teisingu ir solidariu valstybės ir institucijų modeliu, tinkamai paskirstant ir perskirstant ekonominį kapitalą šalies gyventojams. Bendriausiu supratimu teigiama, kad socialinė politika turi kurti socialinę gerovę piliečiams, kai tuo tarpu piliečiai pasitiki savo valstybe bei jaučiasi esą saugūs, gyvendami tokioje visuomenėje.

3.1.2 Socialinė apsauga

Lietuvoje socialinę politiką sudaro socialinė apsauga, darbo rinka, būsto, švietimo ir sveikatos apsaugos politika. Parry (1997), cit. Aidukaitė (2012) teigia, jog į socialinę apsaugą įeina tiek valstybinės, tiek ir privačių institucijų veiklos, kuriomis iš esmės siekiama padėti asmeniui pasiekti tokias gyvenimo sritis, kaip sveikata, saugumas ir išsilavinimas: tai garantuoja gyventojams būstą, vietą mokyklose ir teisę į pensijas. Taip pat Berghmanas (1991), cit. Aidukaitė (2012) pabrėžia, jog socialinė apsauga, tai yra tinklas tarp socialinės paramos ir socialinio draudimo priemonių, kurių tikslas yra kompensuoti prarastas pajamas dėl įvairių ne nuo individų priklausomų priežasčių. Tad galime manyti, jog socialinė apsauga yra dalis pasyvios darbo rinkos politikos, mokant įvairias pašalpas ir tokiu būdu formuojant solidarumą tarp piliečių.

Pasak, Bogdonovos et. al. (2012) kiekviena gerovės valstybė, suprantama, kaip valstybės įsipareigojimas garantuoti kiekvienam piliečiui orų pragyvenimą. Tai suteikiama ne kaip labdara, o kaip socialinė teisė – per socialinę apsaugą, socialines paslaugas, darbo rinką ir būsto politiką, švietimą ir sveikatos apsaugą. Tuo tarpu Bagdonavičienė socialinę apsaugą apibūdina, kaip svarbiausią gerovės valstybės aspektą Lietuvoje. Taljūnaitė (2000) akcentuoja, kad socialinė apsauga visada grindžiama solidarumo principais, kadangi daug dėmesio yra skiriama individui ir jo šeimai.

Apibendrinant galima teigi, kad valstybė, yra siejama su įstatymais ir juos įgyvendindama, ji siekia konkretaus tikslo, t.y. visuomenės gerovės per socialinę apsaugą. Šiuo atžvilgiu, žmogaus teisių užtikrinimas būtų derinamas su to žmogaus galimybėmis pasinaudoti šiomis teisėmis.

4. KOKYBINIS TYRIMAS SKURSTANČIŲ JAUNŲ ŠEIMŲ POŽIŪRIS Į BENDRUOMENIŠKUMĄ

4.1. Kokybinė metodologija

Aptarus gan opią skurstančių jaunų šeimų padėtį Lietuvoje, pasidomėjus Lietuvoje vykdoma socialine politika bei gerovės modeliu ir išanalizavus bendruomenės ir bendruomeniškumo problematiką, toliau bus pristatoma kokybinio tyrimo duomenų analizė, kuri atskleidžia, kaip skurstančios jaunos šeimos žiūri į bendruomeniškumą. Pusiau struktūruotu interviu bus siekiama apklausti skurstančias jaunas šeimas.

Tikslas: ištirti skurstančių jaunų šeimų požiūrį į bendruomeniškumą

Tyrimo uždaviniai:

- Ištirti, kaip bendruomeniškumas yra suvokiamas tarp jaunų skurstančių šeimų.
- Išsiaiškinti teigiamus ir neigiamus iš bendruomenės gaunamos pagalbos aspektus.
- Išsiaiškinti, kaip esamą situaciją reikėtų keisti.

4.2 Tyrimo metodika

Tyrimui atlikti buvo pasirinkta kokybinis interviu, metodologija, t.y stengiamasi pažvelgti į tiriamą reiškinį iš tiriamųjų požiūrio ir suvokti jį taip, kaip suvokia tiriamieji. Čia bus svarbi jų patirtis, suvokimas, kuris vėliau bus analizuojamas ir interpetuojamas, remiantis teorijomis. Tad tyrimo metodas – pusiau struktūruotas kokybinis interviu. Interviu gairės buvo formuluojamos atsižvelgiant į Valackienės ir Žalnierūnienės (2014) straipsnio apžvalgos teorijos sąvokas, jų kelemus klausimus. Informantams buvo pateikiami klausimai, suskirstyti į šešias pagrindines

klausimų grupės – pirmiausia buvo siekiama išsiaiškinti, kaip skurstančios jaunos šeimos suvokia ir vertina bendruomeniškumą Lietuvoje. Čia buvo svarbūs komunikacijos bei socialinių ryšių tarp individo ir bendruomenės aspektai. Šiuo klausimų bloku bandoma apčiuopti, kaip individai vertina bei pripažįsta pačią bendruomenę, kaip jie ją jaučia, suvokia ir kaip prisideda prie jos kūrimo. Tai taip pat nusakoma bendruomenės teorijoje pagal Valackienę ir Žalnieriūniene, jog bendruomenė išryškėjanti per žmogaus jausmus, mintis, tradicijas. Antra, informantų buvo klausama apie tai, ką jie patys laikytų savo bendruomenės nariais. Šiuo atveju, informantai bendruomenės dalimi laikytų šeimą, draugus ir kaimynus. Kiti informantai įvardijo, kad galėtų laikyti ir socialinius darbuotojus, nes jie teikia pagalbą bei paramą. Trečia klausimų grupė atskleidžia tai, kaip informantai mano, ar pakankamas bendruomeniškumas Lietuvoje, t.y ar jiems jos užtenka bendruomeninės pagalbos ar tai yra naudinga jiems. Buvo siekta, pamatyti kas individams yra bendra, kaip, kad Valackienė ir Žalnieriūniene, teigia, kad bendruomeniškumas socialinių sąveikos būdas arba idėja, kurias nusako, kaip bendros vertybės, bendros problemos/priešai, fizinė tarpusavio sąveika, tarpusavio parama, artimumas. Ketvirtu klausimu buvo siekta išsiaiškinti su kokiais sunkumais informantai susiduria. Dauguma informantų atsakė, kad dėl pajamų negali gyventi visaverčio gyvenimo ir jie jaučia, kad yra atskirti nuo visuomenės, kiti nepažįstami asmenys labai juos nuvertina, jaučiama diskriminaciją dėl jų susiklosčiusios padėties. Pastaraisiais klausimais norėta nustatyti, bendruomenės narių problemų sprendimai. Čia labiau, imta apčiuopti, kaip bendruomenės nariai padeda jiems išspręsti iškilusias problemas. Čia yra remtasi iš teorinės dalies Perkins ir Chow, kur bendruomenės jausmas atsižvelgiamas į tai, jog bendruomenės nariai turi būti kaip kolektyvinių veiksmų veiksmingumas ir bendruomenės kontrolės jausmas. Na ir galiausiai, buvo klausama informantų nuomonės, kokios visgi pagalbos reikėtų daugiau. Čia buvo svarbu, kad išsiaiškinti bendruomenių sąsajos su kitomis institucijomis tai pavyzdžiui socialinių darbuotojų pagalba, draugų ar kaimynu ir kt.

Pusiau struktūruotas kokybiniai interviu buvo atliekami 2020 m. balandžio mėnesiais. Iš viso buvo atlikti penki interviu, vidutinė vieno interviu trukmė – 40 min.

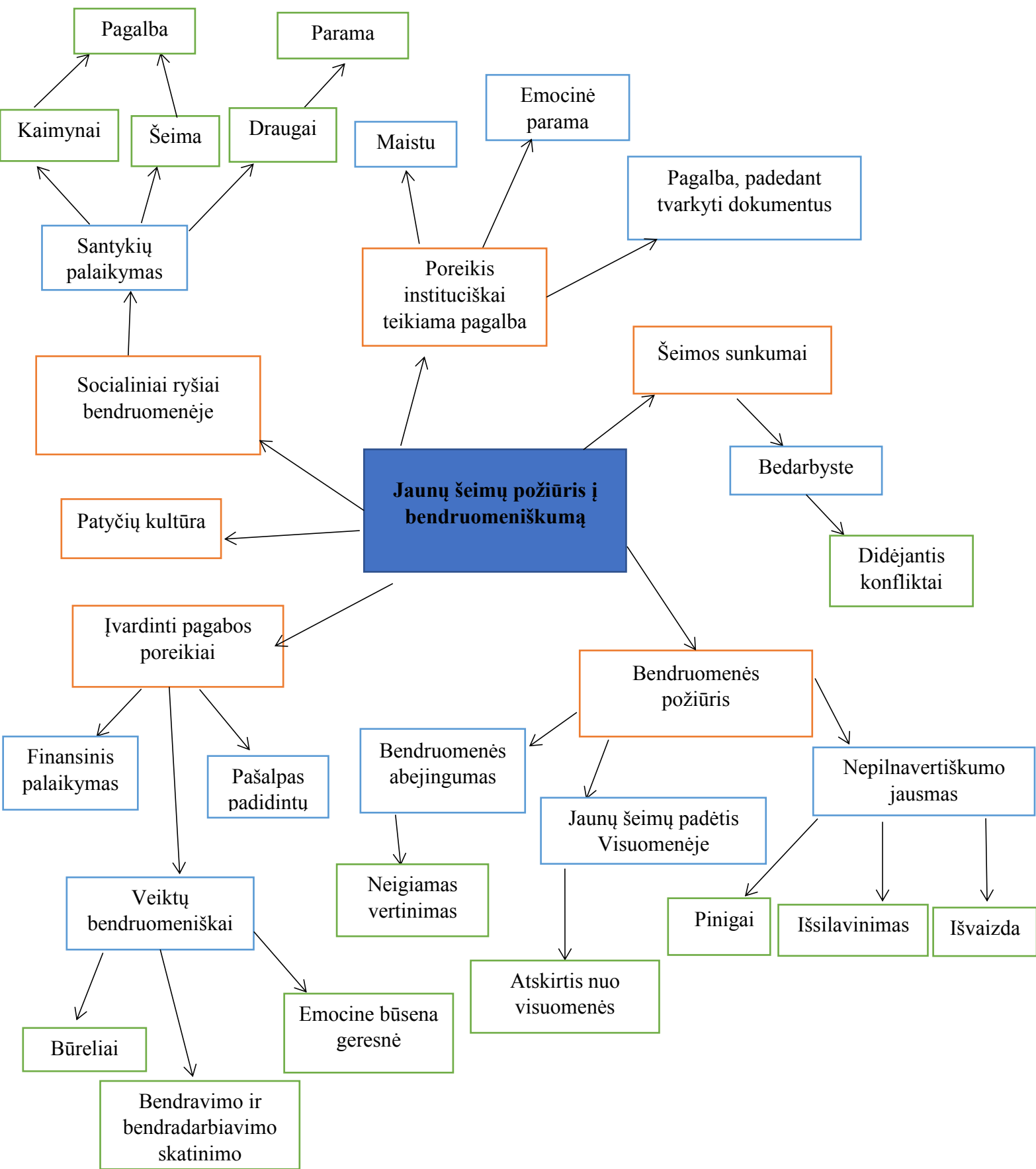
Atranka.

Informantams buvo taikomi du atrankos kriterijai – tai jų amžius, kad tiriamieji patektų į 18 – 30 metų amžių ir šeima kuri susiduria su skurdo problemomis. Tai yra bedarbio šeima arba šeima kuri gauna minimalias pajamas kai neužtenka pragyvenimo lygiui pasiekti. Taigi pirmieji informantai buvo atrinkti pagal tikslinę ankščiau, sniego gniūžtės metodus. Tyrimo dalyviams buvo susitarta dėl tyrimo anonimiškumo ir konfidencialumo pagal tai vardai yra pakeisti. Tyrimas buvo atliekamas Vilniaus regionuose. Taip pat manau, kad buvo galima atlikti kokybinį tyrimą ir daugiau regionuose kurie susiduria su skurdo problemomis. Detalesnė informacija pateikta pirmoje lentelėje:

Eil. nr	Informanto vardas	Amžius	Užsiėmimas	Interviu trukmė
1	Šarūnė	22	Nedirba yra dekretinėse atostogose	30 min.
2	Gintarė	27	Nedirba, gaunanti pašalpą	30 min.
3	Birutė	20	Nedirba, gaunanti pašalpą	45 min.
4	Kristina	25	Nedirba, gaunanti pašalpą	40 min.
5	Povilas	29	Dirba, gauna mažas pajamas	40 min.

Duomenų rinkimo procesas vyko kartu su analizės procesu. Atlikus vieną interviu, jis buvo transkribuojamas, atviras kodavimas: išskiriamos pagrindinės iš duomenų išplaukiančios bendruomenės kategorijos, subkategorijos. Atsižvelgiant į tai toliau buvo atliekami kiti interviu. Pagal gautus atsakymus, klausimai buvo kiek tikslinami. Pagal susiklosčiusias aplinkybes klausimai interviu metu buvo užduodami ne būtinai iš eilės, arba šiek tiek keitėsi jų formuluotės, interviu buvo pristabdytas kai nebuvo gaunama naujos informacijos. Atliktų interviu išrašai pateikiami prieduose.

Pagrindinės analizės metu išskirtos kategorijos ir subkategorijos pateikiami pirmoje schemoje.

5. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

5.1. Socialiniai ryšiai bendruomenėje

Putnamas, 2000 m. teigia, kad silpni ryšiai padeda judėti į priekį asmenims išgyventi, o ryšiai su žmonėmis iš skirtingų socialinių suoksnių padeda judėti į priekį bei kažką keisti savo gyvenime. Tad informantu, nuomonė, jog dažniausiai palaiko ryšius su kaimynais, draugais ir šeimos nariais iš kurių gauna emocinę paramą: „*Aišku, turiu ten šeimą, draugus ar giminaičius tai žinoma mes su jais pasikalbam ir iš jų būtent aš gaunu tą emocinę paramą*” (1. inf). Šiuo atžvilgiu Sadauskas (2008), sieja kaip socialine sąveika kuris yra integruojamas į socialines grupes. Todėl keli informantai teigia, kad bendruomenė egzistuojanti tik tarp šeimos narių, o į kitas bendruomenės nesikreipia dažniausiai yra pamiršti.

Kadangi aš į kitus bendruomenės narius nesikreipiu, nebent jei yra draugai tai į kitus draugus kreipiuosi, o į kitas bendruomenes aš nesikreipiu. O jei šeima tai viens kitam padedam ir taip kuo galim.

Socialiniai ryšiai su šeima. Tiriamųjų buvo klausama, kokie santykiai su šeima. Informantų nuomonė, kad bendruomenė jų atžvilgiu yra kaip šeimos vertybės į kurią gali pasiremti bei paprašyti pagalbos. Informantai atsakė, jog šeima yra ta būtinybė sprendžiant problemas:

Paprasčiausiai šeimoje man atrodo turi būti šeima, kaip tas „rakštis“; kuris reiškia negalima perlaužti jeigu kiekvienas eisime atskiru keliu, eisim atskirai, ir šeimoje neišsakysim savo nuomonės, neturėsime savo nuomonės, tai tada ir šeima, ir visi kiti nieks nepadės. Bendruomenė galbūt bet, o bendruomenė paims kitą savo dalį. O šeimoj savo problemas sprendžiame šeimoje ((Povilas, 29 m. dirba, gauna mažas pajamas).

Šeima aišku gali būti mano bendruomenės dalimi. Kadangi kaip ir šeimoje jei kas atsitinka tai pirmiausia kreipiesi į savo šeimą“ (Birutė 20 m. nedirba, gaunanti pašalpą)

Tad, galima manyti, kad emocinė parama yra labai svarbu, dėl stiprių santykių bendruomenėje bei šeimoje.

Santykiai su kaimynais. Kalbant apie santykius su kaimynais iš tiesų galima kalbėti ir apie kaimo gyventojus, kadangi kaimuose bendruomeniškumas egzistuoja tarp kaimynų kurie gali

suteikti pagalbą ir paramą. Informantai minėjo, kad jiems pagalba teikia maistu: „šėip iš tikrųjū mes esam labai draugiški, kai kaimė gyvenam, tai nueinu pas vieną kaimynę tai viena kiaušinių duoda, tai kita taip maistu vaišina” (3. inf.). Tad iš tiesų galima kalbėti ir apie bendravimą bei bendradarbiavimą tarp kaimynų kuriuos skatina glaudesnius socialinius ryšius bendruomenėje:

*Tai galima, sakyti, kad tas ir pasikalbėjimas su kaimynais labai **padeda spręsti problemas**, tai pataria kaip elgtis vienaip ar kitaip. (Birutė 20 m. nedirba, gaunanti pašalpą).*

Tad Putnamas, teigia, jog stiprūs ryšiai kaimynystėje, sprendžia kasdienio gyvenimo problemas. Informantai, atsakė, kad kaimynai ir kiti asmenys gyvenantys vietos bendruomenėje daugiausia jiems teikia pagalbą ir paramą:

*Vienas dalykas, tai kartais padeda mano tėvai, bet iš tiesų nedaug, nes jiems irgi reikia iš ko gyventi. Taip pat aš labai gerai bendrauju su kaimynais, tai kaimynai taip pat padeda ir **vaikus pasižiūrėti** ir šėip padėti jei atsitinka kokia situacija, nu taip tiesiog jei reikia kokį baldą pervežti ir vis tik rasi žmogų kuris tau gali padėti. (Gintarė, 27 m. nedirba, gaunanti pašalpą)*

Pagalba ir parama giminių bei draugų. Informantai mano, kad draugai, gimines padeda ne tik maistu bet ir teikia finansine pagalbą bei emocinę paramą ir jie jaučia, kad bendruomeniškumas yra tik artimųjų rate:

Na kas liečia gimines, draugus, ir artimuosius taip aš manau, tikrai stengiasi, sakykim padėti tiek kiek gali, tiek finansiškai tiek emociškai, ir visom kitom prasmėms, tai aš iš jų pusės labai džiaugiuosi, manau, kad jie padarė viską ką galėjo (Šarūnė, 22 m. dekretinėse atostogose).

Tačiau dar kartą pasakysiu, kad ten kur aš gyvenu, tai iš kaimynų ir kitų esančių žmonių tai asmeniškai manau, kad gan geras bendruomeniškumas. (Gintarė, 27 m. nedirbanti, gaunanti pašalpą).

Kad kaimuose, nes mes vieni su kitais kažkaip padedam (Birutė, 20 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Santykiai su draugais. Taigi galime manyti, jog bendruomenė egzistuojanti tarp kaimynų, šeimos ir draugų sudaro socialinį kapitalą. Taip pat Putnamas teigia, kad socialinis kapitalas išplečia veiklos galimybes, ypač tada kai reikalinga kito pagalba. Vis dėl to, galima daryti prielaidą, kad socialinis kapitalas egzistuojantis tarp šeimos narių kurie gyvena kaimynystėje.

Taip, tai aišku yra tų keletas draugų kurie padeda, tai ar paskolina pinigų ar maistu kažkokių pavaišina. (Povilas, 29 m. dirba, gauna mažas pajamas).

Nu va iš draugų kurių turim tarp kaimynų, tai maistu kartais dalijamės. Vaišina būna. Ir mes vaišinam, nu žinot, jei šventė kokia. Ten būna kad pigiai ir kokį daiktą gali ar parduoti ar atiduoti (Kristina, 25 m. gauna pašalpa, niekur nedirba).

Bendravimas su kaimynais palengvina informantų gyvenimą. Bendravimas su kaimynais informantų nuomonė, jog jiems palengvina ir emocine būseną: „*dėl tų finansinių dalykų, tai kartais norisi išsipasakoti, ir kaip pasidalinti, tuo su savo kaimyne, ar drauge, ar kažkokių su giminaičiu tai tiesiog, viskas, viskas pasidaro po truputi paprasčia*”(1. inf). Tad galima teigti, kad emocine parama kaimynystėje yra labai vertinga ir leidžia išlaikyti pasitikėjimą savimi bei kitomis bendruomenėmis.

5.2. Instituciškai teikiamos pagalbos poreikis

Kitas buvo labai svarbus aspektas, kad informantams labai padeda kitos institucijos, padeda jiems išgyventi aprūpindami maistu ar padedant tvarkyti dokumentus, tai socialiniai darbuotojai. Dauguma informantų atsakė, kad socialiniai darbuotojai gali būti bendruomenės dalis. Taip pat dauguma informantų atsakė, kad socialiniai darbuotojai teikia jiems pagalbą aprūpindami maistu ir drabužiais.

Socialinių darbuotojų nauda. Informantu teigimu, kad didelę paramą jie gauna iš socialinių darbuotojų, jais yra labai rūpinimasis, visokeriopa pagalbą yra suteikiama socialinių darbuotojų. Jog jie sako, kad tikrai padeda ir maistu aprūpina ir užsuka pasikalbėti bei teikia emocinę paramą.

Na kaip čia pasakius. Socialiniai darbuotojai padeda tikrai. Va čia reikėjo vaikams organizuoti nemokamą maitinimą mokykloje tai va mes į juos kreipiamės, tai tikrai padėjo jie sutvarkyti visus dokumentus. O taip tai kartais žinoma gauname maisto ten visokių kruopų ir panašiai. (Povilas, 29 m. dirba, gauna mažas pajamas.)

Nu socialiniai darbuotojai labai stengiasi jie ten nežinau, paguost, palaikyt, kalbasi daug. Apie mus. (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Arba būna taip, kad ir socialiniai darbuotojai užsuka pas mus ar kokius dokumentus socialiniai darbuotojai padeda sutvarkyti, seniūnija labai daug padeda ypač kai vaikams reikėjo organizuoti mokykloje nemokamą maitinimą (Birutė, 20 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Na socialiniai darbuotojai, taip pat padeda labai daug jei ko reikia, tai paprašai ir padeda. Tai matyt, kad juos taip pat galima priskirti kaip bendruomenės dalimi. (Šarūnė, 22 m. dekretinėse atostogose).

Na socialiniai darbuotojai, būna taip, kad užsuka kažkiek aišku, kad sulaukiam iš jų pagalbos. Bet taip tai kažkaip dažniausiai stengiamės neužkrauti savo rūpesčių socialiniai darbuotojai. Kadangi ir taip manome, kad ji turi daug darbo. Ji dabar mažiau vaikšto pas mus, na mes ir mažai kreipiamės į ją (Gintarė, 27 m. nedirbanti, gaunanti pašalpą).

Tad galima teigti, kad socialinių darbuotojų paslaugos yra kokybiškos informantu nuomone. Padedanti jiems tenkinti socialinius poreikius bei skatina pačių individų gebėjimą spręsti iškilusias problemas ir aktyvina jų sąveika su aplinka bei didina pačios visuomenės institutų atsakomybę už žmogų.

5.3. Sunkumai, patiriami šeimoje

Kaip jau pastebėta, skurdi šeima susiduria dažniausiai su finansiniais sunkumais, dėl kurių kyla ir konfliktai šeimoje. Šiuo atžvilgiu, informantai jaučia nepilnavertiškumo jausmą ir dėl visuomenės padėties kurie jie išstumiami yra iš visuomenės normų. Tokia situacija visuomenėje vyrauja *stereotipai, socialinis ratas – pažintys* ir kt. tokiu atžvilgiu visuomenė su silpnina ir pačią bendruomenę.

Kitas svarbus aspektas, išsiaiškinti šeimoje esančius sunkumus, kurie egzistuoja mūsų visuomenėje.

Todėl šiame poskyryje atskleidžiami šeimos sunkumai, su kuriais susiduria, t.y. negalėjimas susirasti darbo dėl atstumties – visuomenės nusigrėžimo. Asmuo neturėdamas pajamų bei iš ko gyventi negali aprūpinti nei savo šeimos nei vaikų. Taip pat informantai paminėjo, kad dėl pajamų trūkumo šeimoje didėja ir konfliktai ir suprastėja santykiai šeimoje. Tai sąlygoje kaip prasti ryšiai šeimoje ir su ja supančia aplinka ir bendruomenę, kurios vienas iš dimensijų yra skurdo pasekmės informantai jaučiasi nesaugūs būdami visuomenėje.

Ilgalaikis nedarbas stabdo žmogaus socialinę raidą, mažina jo galimybes, aktyvumą didina izoliacija nuo visuomenės. Taip pat Skučienė, teigia, kad nedarbas yra kaip savaime suprantamas dalykas. Tai yra sukelti globalinių ekonominių jėgų, kurie esą virš žmogaus kontrolės valstybės poveikio lygmens.

Didėjantys konfliktai šeimoje. Dėl darbo trūkumo suprastėja ir santykiai šeimoje, didėja konfliktai: „*Na žinoma iš tikrųjų finansinei sunkumai, na iš tikrųjų galima aptarti ir iš to kylančius sunkumus kadangi yra finansiniai taip yra tai tada atsiranda barniai, tai priekaištai tai truputėli, tai truputėli pablogėja santykiai dėl to, tai toks užburtas ratas gaunasi dėl to*“ (1. inf). Tad šeimos konfliktai yra vienas iš būdų, jog šeima patiria atskirtį nuo visuomenės bei mažėja ir darbo intensyvumas. Vis dėl to, viena informantė atsakė, kad dažniausiai yra priekaištai vyrui, kadangi jis turi išlaikyti šeimą:

Nes būtent dėl tų finansinių sunkumų, atsiranda labai daug priekaištų savo vyrui, kad jis galėtų labiau pasistengti rūpintis mano su dukra gerovę (Šarūnė, 22 m. dekretinėse atostogose).

Tad sumažėjus šeimos ištekliams, tiesioginio skurdo poveikis yra maisto, aprangos, būsto ar kitų reikmenų trūkumų: „*maisto, nuomos, drabužių*“ (inf. 2). Galime manyti, kad šeima kurie susiduria su nedarbu ir joje neužtenka pinigų minimaliems poreikiams patenkinti, labiau visuomenėje nejaučiamas bendruomeniškumas bei visuomenės atžvilgiu pasak informantų jie nesijaučia saugūs. Kitas aspektas, kuriuos informantai paminėjo, kad labai trūksta pinigų ir prižiūrint vaikus ir ką gauna iš valstybės jų neužtenka:

Turbūt vienas iš pagrindinių sunkumų, ypatingai dabar gimus mūsų mažai dukrelei, tai būtent mūsų finansine padėtis. Kadangi šiuo metu pati esu dekretinėse atostogose, o mano vyras dirba, tačiau jo pajamos iš tikrųjų yra labai menkos, tai vat pagrindinis dalykas vat, kuris kelia sunkumų, tai yra finansai, kadangi reikia susimokėti ir už nuomą ir žinoma reikalingas ir maistas, taip pat mažam vaikui reikalingi ir rūbeliai, tai iš tikrųjų finansine padėtis, nežinau, ar apie ką čia dar. Galit pakartot (Šarūnė, 22 m. dekretinėse atostogose).

Mhm. Kaip ir kiekvienoje šeimoje, šeima paprastai susiduria su finansiniais sunkumais. Daugiau nieko. Ir nuo finansinių sunkumų ir tada kyla šeimyniniai konfliktai, ir problemos, ir visa kita. Tai va čia yra paprasčiausi yra dalykai su kuriais yra susiduria mano nuomone apie 80 proc. šeimų. (Povilas, 29 m. dirba, gauna mažas pajamas).

Nu kaip ir visos kitos šeimos čia Naujininkuose, trūksta pinigų, darbo, skolos didžiulės. Gaunam mes tas pašalpas, bet kad vis tiek trūksta ir ant maisto kartais neužtenka ir ant drabužių. Reikia skolintis. (Kristina, 25 m. nedirbanti, gaunanti pašalpą).

Gal labiausiai tai, kad tokių pajamų mums gal labiau trūksta, nes kadangi esu vieniša mama, turiu tris vaikus mažamečius, esu nedirbanti tai, tai manau, kad tas ir yra sunkumas kiek gaunu iš valstybės pinigėlių bet iš tiesų tų pinigėlių trūksta prižiūrint vaikus (Birutė 20 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Tad galima teigti, kad dažniausiai informantai paminėjo, jog labiausiai susiduria su pajamų trūkumais ir nuo tų trūkumų atsiranda konfliktai šeimoje. Galime manyti, pajamų trūkumas yra labiau siejamas ekonominių išteklių trūkumu, dėl kurio žmogus negali patenkinti savo esminių poreikių kaip maisto, drabužių ir būsto. Tad maisto stoka tampa skurdo problema dėl to, kad turima nepakankamai pajamų jam įsigyti.

5.4. Požiūris į bendruomenę

Iš pradžių tyrime buvo siekiama apčiuopti, bendruomenės vertinimą, atkreipiant dėmesį į išorinį bendruomenės vertinimo aspektą. Tai yra išsiaiškinti, požiūrį į bendruomenę ir bendruomeniškumą Lietuvoje. Kadangi visi atrinkti informantai buvo jaunos šeimos, kurie augina mažamečius vaikus gaunantys pašalpas arba gaunantys mažas pajamas ir dažniausiai šioms šeimoms neužtenka minimaliam pragyvenimui aprūpinti save ir vaikus maistu, drabužiais ir kt. Todėl šios jaunos šeimos dažnai patiria diskriminacija ir visuomenė jų nepriima. Asmenys, kurie patiria skurdą, jie dažniausiai jaučiasi atskirti nuo visuomenės. Tyrimo duomenys su kuriais buvo atlikti informantams, jų nuomonė, kad jaučia nepilnavertiškumo jausmą.

Nepilnavertiškumo jausmas. Visų pirma, vardijami tris aspektai jaunų šeimų neigiamam požiūriui į bendruomenę reikia paminėti, kad dėl nepilnavertiškumo jausmo informantai akcentuoja kaip svarbius aspektus tai dėl <...> pinigų <...> išsilavinimo <...> ir išvaizdos (4. inf). 4 informantė mano, kad vertina bendruomenę neigiamai, nes ji, labiau jaučia visuomenės narių *diskriminacija tarp turtingų ir vargšų* (4 inf). T.y “bendruomenė nosisuka nuo asmenų“, kurie yra žemesnio išsimokslinimo, neturtingi, kitokios išvaizdos. Jos nuomonė, kad Lietuvoje būdamas be išsilavinimo, neturint kvalifikacijos, negali ir darbo susirasti tu tik gauni iš valstybės pašalpą, kuri yra labai menka ir nepakankama oriam pragyvenimo lygiui užtikrinti. Todėl vienas informantas teigia, kad šios bendruomenės kurios pamato, kad tu negali duoti to ką kiti duoda tu esi tiesiog „*pamirštas*“ (5 inf.) ir pačios bendruomenės nuo skurdžių asmenų nosisuka. Šis faktas leidžia teigti, kad susikuria silpnos bendruomenės, kurios trukdo sėkmingai individų integracijai į visuomenę.

Informantai atkreipė dėmesį, kad bendruomenės dalyvavimą jaučia tada, kai esi bendruomenės narys ir gali kartu su jais vykdyti kažkokią bendrą veiklą, o jei ne - bendruomenės apleidžia silpnesnius. Taip pat ketvirta informante išvelgė ir tai, kad ji jaučia bendruomenės narių patyčių kultūrą, kai nepriima žmogaus dėl jo trūkumo ir socialinio rato. Tad keli informantai teigia, kad Lietuvoje visiškai nėra bendruomeniškumo jie jaučiasi atskirti nuo visuomenės:

Blogai vertinu, manau, kad nėra jo Lietuvoj apskritai. Žmogus žmogui priešas. Čia gal labiau vyrauja ta tokia patyčių kultūra, vyrauja vertinimai dar iš sovietmečio atėję. Tiesiog

nepriima žmogaus tokio, koks jis yra. O vertina jį pagal tai, ką jis tau gali duoti. Kiek jis naudingas, tau, kitiems, visuomenei. Kiek turi pinigų, koks tavo išsilavinimas, kokia išvaizda, koks socialinis ratas, pažintys. Neturi darbo, neturi išsilavinimo, pinigų, ryšių, tai kam tu reikalingas? Tu neturi ką duoti. Ir tavęs tavo pažįstami negali niekur įtraukti. O laimi tik duodantys ir turintys (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Bet jeigu būsi tylus ne bendruomenės narys, tai niekas į tave ir nepasižiūrės (tai vat). Arba kai būsi labai reikalingas bendruomenei, „daleiskim“, tada prie tavęs visi (reiškia), eis, klaus arba prašys, kad tu būtum bendruomenės narys, kad būtum reiškia oficialus, na ir kartu vykdytum kažkokią veiklą, „kažkątai“. Bet tai jeigu tikrai ne, tada būsi pamirštas. Tai va čia mano tokia nuomonė (Povilas, 29 m. dirba, gauna labai menkas pajamas).

Informantai interviu metu atkreipė dėmesį į bendruomeninių santykių skirtumus mieste ir kaime. Kaimo gyventojai bendruomeninius ryšius vertino labiau teigiamai, pabrėžiant ryšiu artumą ir savitarpio pagalbą ir paramą, o miestuose didesniuose bendruomenė neegzistuojanti, kadangi „visi ieško sau naudos“ (2 inf).

Aišku, visokių žmonių yra ir čia priklausomai nuo rajonų. Nes manau, kad kai kuriuose rajonuose arba didesniuose miestuose bendruomeniškumas iš tiesų labai prastas, nes kiek esu girdėjusi, kad visi tik ir galvoja savo interesų arba sau naudos ieško (Gintarė, 27 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Kiti informantai akcentuoja, jog savo vietos bendruomenės paramą patiria iš draugų, kaimynų su kuriais seniai yra pažįstami bei giminaičių ir kt. Pavyzdžiui, mažesniuose miesteliuose ar kaimuose, kuriuose pažįstamų ratas yra platus, pagalbos prašymo mastas ir galimybės taip pat prasiplečia, t.y. dažnesnis ir labiau įprastas žmonėms mažesnėse bendruomenėse labiau linkę dalintis maistu, drabužiais ir pan. Informantai dalinasi skirtingomis patirtimis vieni kalba apie teigiamą, kiti kalba apie neigiamą patirtį.

Būtent Lietuvoje per daug nežinau, nes mano manymu, kad yra vis tik skirtingų žmonių, nes vieni padeda kiti nepadedą. Ten kur aš gyvenu tai iš tiesų esam labai draugiški ir visi padedam vieni kitiems. Kadangi čia daug yra žmonių kuriuos aš pažįstu, su dauguma aš žmonių užaugau ir mes vienas kitam ganėtinai tikrai gerai padedam (Gintarė, 27 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Aišku galbūt to bendruomeniškumo truputėli trūksta, sakykime valstybėje, arba tam tikrose darbovietėse, tačiau būtent šiame artimųjų rate, taip atrodo pakankamai geras ir tenkinantis. Taip žinoma, aš manau, kad šeima gali būti bendruomenės nariu, nes vėlgi iš pradžių jei atsitinka kažkokia problema tai pirmiausia aš kreipiuosi į savo šeimą, o paskui į kitas (Šarūnė, 22 m.

dekretinėse atostogose).

Na man sunku kalbėt, bet galbūt apskritai Lietuvoje, kaip pas mus kaime galėčiau įvardinti, galbūt tokį kaip bendruomeniškumą. Tai aš manau, kad tas bendruomeniškumas yra galbūt, mano kaimynai kurie gyvena aplinkui ir mes esam tokia kaip bendruomenė, tai gal tai ir pavadinčiau kaip bendruomeniškumu. Ir vertinu tai mhm ir bent žiūrint iš mano pažįstamų žmonių, tikrai vertinu, tikrai neblogai (Birutė, 20 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Taigi, yra pastebimos dvi kryptys. Vieni atsakovai pasakojo apie teigiamą patirtį – sulaukiamą pagalbą ir vietinės bendruomenės, kurioje užaugo ir visą laiką gyveno narių palaikymą.

Kita kryptis – neigiama patirtis atskleidė įsišaknijusias socialines ir kt. problemas. Pastebima, kad dėl neigiamo požiūrio į bendruomenes yra esminis silpnos bendruomenės kūrimas. Todėl, kad patys informantai jaučiasi esą atskirti nuo visuomenės, jie nesijaučia pilnaverčiai asmenys, negalintys įsitraukti į bendruomenės vyraujančią gyvenimo būdą ir dėl to jaučia gėdą. „*Negražūs, neturtingi, be išsilavinimo, be kvalifikacijos, be pilietybės, gyvenam prastai, nedaug galim sau leisti*“ (4 inf). Galima teigti, kad problema yra tame, kurią sukelia reikšmingi socialiniai ryšiai visuomenėje ar esminis nesugebėjimas užmegzti reikšmingų ryšių.

Bendruomenės neigiamas požiūris į darbo vadovus. Kaip kitą vieną svarbiausių kriterijų, pagal kurį išskyrė informantų atsakymai kalbant apie požiūrį į bendruomenę, būtų galima išskirti neigiamą bendruomenės požiūrį į darbo vadovus. Pavyzdžiui, šeima, turinti itin mažas pajamas, gali tapti tam tikru atskaitos tašku, nurodančiu valstybės bei visuomenės požiūrį į darbo vertybes. Bedarbystė taip pat tampa indikatoriumi, susijusiu su gyvenimo kokybe, turinčia tiesioginį ryšį su kitais žmonėmis. Todėl pasak Bartuškaitės ir Žylio (2011), jog Lietuvoje uždari ryšiai bendruomenėje ar organizacijoje skatina tolesnę izoliaciją ir nematomumą tampa nepasiekiamais visiems gyventojams arba ji yra suteikiama visiems gyventojams. Tai yra, kad pačios bendruomenės turinčios menkas pastangas plečiant organizacijų narių tinklą ar pritraukiant naujus narius į savo veiklą skatina bendruomenės uždarumą ir riboja socialinį pasitikėjimą (Beresnevičiūtė, 2006 cit. Žylis ir Bartuškaitė, 2011, p. 34.).

Neigiamas bendradarbių požiūris į bedarbius. Ieškant darbo kolektyvinė veikla ir kolektyvinis požiūris tampa svarbiu kriterijumi, kai skurstančios šeimos narys susiduria su situacija, reikalaujančia socializavimosi, pavyzdžiui, ieškant darbo. Apklaustųjų teigimu, kolektyvo nuomonė darbovietėse tampa svarbiu aspektu, darančiu teigiamą arba neigiamą įtaką tiek prieš įsidarbinant, tiek jau įsidarbinus.

<p>Neigiamas požiūris į šeimas, kurie negali susirasti darbo, dėl kvalifikacijos ir išvaizdos svarbūs aspektai.</p>	<p><i>Čia Lietuvoj tu net darbo normalaus nesusirasi, nes į tave ten pašaipiai žiūrės. Ir stovi ten paskui darbo biržoj mėnesių mėnesiais nu nes nieks tau nieko pasiūlyti negali. Maximose ir tose tau atėjus sako, kad jie darbuotojų neieško, nors skelbimai visur kabo. Mano vyrui čia va taip buvo, nuėjo darbintis, tai sako atsiprašome, bet šiuo metu darbuotojų neieškom. Nu o patys matėm, kad skelbimas tai buvo duotas, buvo pakabintas ant parduotuvės durų, pagal jį ir kreipėmės. Tavęs nenori priimti ir tuo atveju, jeigu tu kažkaip ne taip atrodai, ten išvaizda prastesnė ar panašiai. Arba jeigu kvalifikacijos neturi, tai sunku tokią gauti. Į mokymus darbo birža gali siųsti, gali juos gauti nemokamai, bet o tai negali vien mokytis, turi ir darbą dirbti, kad pinigų gautum. O to darbo nėra. O be kvalifikacijos niekas nepriims (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).</i></p>
<p>Įvairiai susiklostantys ryšiai tarp žmonių darbovietėje</p>	<p><i>Pavyzdžiui, manau, kad bendruomenėje labai priklauso nuo kolektyvo, nes būtent dabar labai yra suprastėjęs Lietuvoje kolektyvas už tai dabar ir eina visi kas sau. O pačios bendruomenės labiau priklauso nuo kolektyvo kuriame tu dirbi, jeigu kolektyvas yra geras ir visa kita, ir darbai eina ir visa kita. O taip tai, koks yra kolektyvas darbovietai, tai čia yra pagrindinis, varomasis kuris, jeigu kolektyvas yra draugiškas, geras, kaip tas sakant vienas kitam gali padėti, tai ir ta bendruomenė tas ir darbdavys visi turi pasiekti neblogų rezultatų. Bet jeigu tas ir bendruomenės ar vadovas kaip tas sako, ir kolektyvas eina kas sau, tai ir tada aukštų rezultatų nepasieks (Povilas, 29 m. dirba, gauna mažas pajamas).</i></p>

Skurstančioms šeimoms, susiduriančiomis su neigiamu visuomenės požiūriu, yra ypač svarbu gauti finansinę paramą iš valstybės. Be jos, šeimos neturi jokio atspirties taško.

Pasak vienos informantės „Lietuvoje žmonės labiau yra susitelkę į save“ (1 inf), todėl sunkiau sulaukti paramos. Kitaip tariant, ieškoti pagalbos visuomenėje – tarp žmonių, skurstančioms šeimoms gali būti sudėtinga, nei būti integruotiems į konkrečius, valstybės

numatytus, planus bei akcijas. Tai ypač aktualu tuomet, kai skurdą patiriantis asmuo gydosį nuo priklausomybių ar vis dar su jomis kovoja.

Jiems labiau rūpi kaip sekasi jų šeimai, tačiau, retas kuris pagalvoja kaip, vat kaip yra kitiems, kaip būtų galima padėti kitiems. Ir turbūt manyčiau, kad to bendruomeniškumo iš tikrųjų trūksta, ir jo galėtu būti daugiau, galbūt galėtų labiau būti suteikiama apskritai ta didesne pagalba ir senelių, ir vaikų namams, ir visiems žmonėms kurie, verčiasi sunkiau, ir na tiesiog, kad būtų atkreipiamas dėmesys, ir manau, kad šitoje srityje, ir iš tikrųjų reikėtų patobulėti (Šarūnė 22 m. nedirba, dekretinėse atostogose).

Ant kiekvieno kampo. Ten pensininkai kokie, nu tai jie ten dar gerai gyvena, jie gauna bent pensijas. Yra dar aišku verslininkų, kurie viską valdo. Viską turi ir gražius namus ir pinigų ir automobilius, bet jie negyvena pačiam Naujininkų centre. Turbūt mūsų bijo, nenori būti siejami su mumis, nenori turėti pernelyg daug kontakto. Jie dar turi orumo, juos gerbia. Ant jų niekas gatvėj nešaukia, niekas nepaleidžia į juos nieko. O jūs matytumėt, kiek čia narkomanų, alkoholikų, prostitučių, vagių. Ir dėl ko? Todėl, kad niekas jais nesirūpina. Niekas nepadedą. Jie niekam neįdomūs (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Skurstančiuose jaunų šeimų dėl menko išsilavinimo, dėl kvalifikacijos stokos bei visuomenės neigiamo požiūrio į jaunas šeimas, informantai įvardijo kaip, kad visuomenė labai nuvertina pažeidžiamus asmenys, kurie patys nusako, kad jų visi bijo, su jais kontaktų nepalaiko.

Informantų nuomonė, kad bendruomeninių ryšių jie nejaučia. Tačiau pati bendruomenė gali priklausyti nuo kolektyvo kuriame dirbama, todėl jų nuomonė, kad bendruomenė sprędžia problemas tik būdamas bendruomenės nariu. „O bendruomenė tikrai neoficialius gali išspręsti ir taip toliau problemas“ (5 inf). Atsižvelgiant į šią nuomonę, informantai labiau atsakė, kad toks neigiamas požiūris į pažeidžiamus asmenys gali atsirasti dėl įvairių priežasčių:

Daug kas. Žiniasklaida, paprasti žmonės, net va kaip sakau patys vadovai užsiėmę tik savo gyvenimų tvarkymu (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Ankstesni tyrimų rezultatai analizavo, kad skurdą patiria ir vaikai. Nes kaip jau minėta teorinėje dalyje, kad jei šeima skursta tai skurs ir jų vaikai: „va ir sako va ten to ir ano vaikas, nieko čia iš jo gero. Gerų tėvų vaikams su tokiais draugaut neleidžia“ (4 inf). Tai gi, galima teigti, kad dėl bendruomenės informantai labai jaučia konkretų nusivylimą ir bendruomenės narių atstūmimą: *Tai va čia, jeigu tikrai nera to, tai ir tave tos bendruomenės tave palieka. Todėl manau, jog bendruomeniškumo Lietuvoje tikrai nėra“ (5 inf).* Apie tai, kalbėjo Wellmanas, kad reikia stiprių bendruomenių paramos, kuri galėtų suteikti individams stabilesnį pagrindą, kuris palengvintų

individų poreikius įgyvendinti.

Pačios bendruomenės horizontalus ryšių abejingumas pažeidžiamiesiems asmenims.

Kalbant apie neigiamą bendruomenės abejingumą skurstančioms šeimoms informantai labiau akcentavo, kaip kad bendruomenėje labai egzistuojami stereotipai, kai pažeidžiami asmenys negalintys susirasti darbo dėl to, kad jų niekas nepriima dėl jų pažeidžiamumo t.y skurdo: „*Tu gi gyveni ir pamatai, kad nu nėra realu, kad tu kažką pasieksi. Nes tavęs nepriima niekur. Tau visur uždarytos durys, nes tu ten koks alkoholis, negražus, benamis*“ (4 inf). Vis dėl to, informantai mano, kad bendruomenė negalinti suteikti pagalbos, nes visi vadovai ar darbdaviai bijo pažeidžiamų asmenų, ieškant darbo susiduriama su stereotipais ir abejingumu.

Nes jie nesugebėjo jo integruot į visuomenę. Vadovai žiūri pašaipiai, darbuotojai vengia, sako bijo, kad Aids neužsikrėstų, kad neapvogtų jų. Bijo, kad neužpultų, ko nors nepadarytų. Bijo nežinomybės manau. Nepažįsta jų gerai, o tiesiog tiki stereotipais, kurie pas mus čia Lietuvoj nėra patys geriausi. Ir šiaip Naujininkai, gi pati žinot, nėra labai gerai atliepiami (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Taip, nes kaip jau minėjau, kad jei nesi bendruomenės narys kažkoks tai realiai jie į tave kažkaip kitaip ir žiūrės ir jokios pagalbos nesuteiks, juk dabar visi ir žiūri tik sau naudos daugiau nieko. Lietuvoj žinot kaip ir Lietuvoj kaip pavyzdžiui yra toks posakis man džiugu jei pas kaimyną tvartas dega, tai vat čia yra Lietuvos tokia natūra (Povilas, 29 m. dirba, gauna mažas pajamas).

Pastebimas, skirtingo lygio abejingumas skurstančioms šeimoms bei skirtingai atsižvelgiama į kitus pažeidžiamus asmenis. Viena informante akcentavo, kad bendruomeniškumas gali pasireikšti nevienodai, vieni jį jaučia labiau, kiti – mažiau: „*tai aš manau, kad tas bendruomeniškumas Lietuvoje jei teisingai suprantu, kad iš tiesų yra labai nevienodas vieniems jis labiau pasireiškia kitiems mažiau*“ (2 inf). Galime manyti, jog pati bendruomenė labiau abejingai žiūri į asmenis kurie susiduria su tam tikromis visuomenės problemomis. Šiuo atžvilgiu informantai ir paminėjo, kad jiems trūksta ir emocinės paramos.

Kalbant apie emocinę paramą, kad Lietuvoje pasak informantų visiškai nesijaučia ir dėl to jie yra veikiau kaip nuvertinami visos valstybės, kad pati valstybė visiškai abejingai žiūri į tokius asmenis kurie gyvena skurde ar turintys priklausomybę:

Na emocije parama, taip pat žinoma, kad jos neužtenka, nes jei kalbant apie Lietuvą, tai kažkaip tos užuojautos nesijaučia, ir niekas su tavim kažkoks ten svetimas žmogus tikrai neprieis ir nepakalbės kaip tu jautiesi ir panašiai. Na žinoma, pasitaikė ir man jog, svetimas žmogus vistiek padeda kažką taip parnešti ar duoti kažkokių drabužių, o jei valstybė, tai tik va mokesčius didina ir

viskas, o kas ten žiūri kaip tu jautiesi, niekas juk nežino (Šarūnė, 22 m. dekretinėse atostogose).

Tavęs net nevertina, kaip žmogaus su tavim net nesikalba. Kalba tik su socialiniu darbuotoju. Jie tau net laiko neturi. Sėdi už durų ir girdi, kad tavęs net vardu nevadina, o sako šitas šita. Kaip ne apie žmogų kalbėtų (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Tačiau galima teigti, kad neigiamas bendruomenės vertinimas informantų nuomonė yra, jog jei asmuo nedalyvauja bendruomeninėje veikloje jos tave palieka ir esi pamirštas: „Susikuria tos bendruomenės ir sakau jeigu tik susikuria tos bendruomenės, jeigu tik nesi bendruomenės narys, tai tu būsi užmirštas, arba jeigu tu norėsi būti tos bendruomenės narys tai tada tave kvies“ (5 inf). Putnamas tai pastebi kaip socialinius tinklus kurie yra kuriami per dalyvavimą bei įsitraukimą bendruomenėje.

5.5. Įvardinti pagalbos poreikiai

Kaip jau pastebėta, stiprūs ryšiai informantai sieja su kaimynais, draugais ir šeimos nariais. Informantų nuomonė, kad dažniausiai pagalbą teikiantys asmenys juos aprūpina tiek maistu ir drabužiais kuriems yra lengviau išsilaikyti save finansiškai jie gali labiau aprūpinti save ir šeimą būtiniausiomis prekėmis. Tad galime manyti, jog stiprūs ryšiai yra tada kai naudojamas socialinis kapitalas, kuris ne tik, kad padeda asmenims teikti pagalbą, tačiau gali būti pasitikėjimo šaltinis bei dalyvaujant savanoriškose organizacijose. Kuomet kaip teigia informantai, jog tas pats pasikalbėjimas tarp kaimynų suteikia didesnę emocinę paramą. Tai galima sieti kaip vertybių ir abipusiškumo normų artimųjų aplinkoje. Taigi toliau, kalbant apie stiprius ryšius bendruomenėje informantų nuomonė, jog visuomenėje visgi trūksta bendruomeniškumo, kurias keli informantai sieja su valstybe – tai yra didesnio finansinio palaikymo ir pašalpų didinimo. Ir galiausiai informantai bendruomeniškumą sieja kaip veiklas ir būdus kuriomis būtų organizuojamas bendruomeniškumas.

Pašalpų didinimas. Tad tiriamųjų buvo klausama, kokios bendruomeninės pagalbos reikėtų daugiau. Taip pat informantų teigimu, jiems yra svarbu, kad valstybė skirtų didesnę finansinį palaikymą. Tai jiems yra labai svarbu, kad pati valstybė padidintų pašalpas jų pragyvenimui:

Nu, kad ta valdžia labiau reaguotų, gal kad pašalpas padidintų bent tiek, kad išgyvent galėtumėm (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Na kaip ir minėjau tiesiog didesnio finansinio palaikymo, daugiau pajamų, kad valstybė skirtų (Šarūnė, 22 m. dekretinėse atostogose).

Tad galima teigti, kad keli informantai pašalpų norėtų, jog pati valstybė labiau atsižvelgtų į skurdžias bendruomenes ir skirtų daugiau jiems pajamų jų pragyvenimui. Tai žinoma, galima kalbėti ir apie tai, kad gaunant didesnes pajamas šeimoje, gali lemti ir stiprias bendruomenes, mažiau būtų skurstančių šeimų, jų taip pat ir emocine parama būtų geresnė.

Veiktų bendruomeniškai. Tiriamieji tai pat atsakė, kad jiems yra labai svarbu ir kad susikūrusios bendruomenės veiktų bendruomeniškai, kad jos žiūrėtų ne tik savo naudai tačiau ir atsižvelgtų ir į kitus asmenys. Tai galima kalbėti ir apie bendravimą ir bendradarbiavimą, kad taip pat kaimuose vyktų ir būreliai vaikams, o kai yra geresnis bendravimas ir bendradarbiavimas, tai padeda išlaikyti geresnius santykius šeimoje bei visoje bendruomenėje:

	<i>Įtaka formuojamam teigiamai bendruomeniškumui</i>	<i>Prasmė</i>
<i>Informantas</i>	<i>Citata</i>	<i>Citata</i>
Povilas, 29 m. dirba, gauna mažas pajamas	<i>Kad jos matytų ne tik savo bendruomenės narius, kurie ten jau oficialius kaip ir taryba būna bendruomenių susikūrusios, bet ir visus kitus.</i> <i>Nes kaip ir sakau, jei esi bendruomenės narys, tai gal tave ir nepamirš,</i>	<i>Tai taip aš tau galiu pasakyti, tuo kad jei aš buvau reikalingas bendruomenei, tai mane ir kvietė į koncertus "daleiskim", tuo kažkokius minėjimus ir visa kita,</i> <i>jeigu aš negalėjau ir atsisakiau porą kartų ir likau užmirštas nuo bendruomenės veiklos.</i>
Birutė, 20 m. nedirba, gaunanti pašalpą	<i>Tai vat aš galvoju, kad kaimuose būtų smagu jei vaikams paorganizuotų kažkokius būrelius,</i> <i>nors nėra to užsiėmimo kaip tokio bendruomeniškumo, kad vat skatintų,</i>	<i>Tai vat, kad tas bendruomeniškumas labiau skleistųsi...</i> <i>Kad vieni su kitais bendrautų, kad yra kur tobulėti tam bendruomeniškumui apskritai.</i>

Darbdavių geresnis bendravimas: informantai teigia, kad darbdaviai atsižvelgtų ir į tuos asmenys kurie neturi ir kvalifikacijos bei, kad būtų suteikiamas į darbo vietas. Taip pat informantų jų nuomonė, kad patys darbdaviai bei kiti asmenys nesmerktų kurie neturi pinigų:

Paskui, kad darbdaviai į mus geriau žiūrėtų. Kad žmonės nesmerktų. Nenuvertintų. Neįžeidintų. (Kristina, 25 m. nedirba, gaunanti pašalpą).

Tad galima teigti, kad informantai labiau sieja, jog bendruomeniškumas nejaučiamas Lietuvoje, nes visuomenėje yra labai jaučiama diskriminacija tarp pačių visuomenės narių kurie yra turtingesni į juos valstybė labiau atsižvelgia. Tad informantų nuomonė, jog norėtų, kad valstybė labiau didintų pašalpas tiems asmenims kurie negali susirasti darbo, kad jie galėtų aprūpinti save ir savo šeimą. Taip pat kiti informantai nusako, jog susikūrusios bendruomenės veiktų bendruomeniškai. Kadangi pasak jų nėra iš bendruomenės organizuotumo, kad pavyzdžiui kaimuose neorganizuojami būreliai, kad visa bendruomenė atsižvelgtų į visas pažeidžiamas asmenys kuriems reikalinga pagalba.

IŠVADOS

1. Atlikus literatūros analizę, buvo pastebėta, kad nors skurdas neretai yra traktuojamas, kaip pajamų nepriteklus, pasižymintis įvairių materialinių – maisto, drabužių ir kitų reikmenų, užtikrinančių minimalius žmogaus poreikius, stygiumi, vis dėlto, jis paliečia ir kitas gyvenimo sritis: ima trūkinėti santykiai su artimaisiais, draugais ir kitais įvairių sferų (darbo, kaimynystės) asmenimis, o dalyvavimas visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime tampa labiau ribotas. Ilgalaikis skurdas taip pat gali sukelti ilgalaikio nedarbo ir benamystės reiškinius. Taip yra todėl, kad skurstantys asmenys, patiria įvairių kapitalo rūšių – ekonominio, socialinio, kultūrinio ir politinio kapitalo, trūkumą, be kurio jiems nepavyksta pilnavertiškai dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir tuo džiaugtis. Tokiomis gyvenimo aplinkybėmis šioms šeimoms gali padėti papildomas socialinio kapitalo šaltinis - bendruomenės. Šiuo atžvilgiu, socialinis kapitalas gali būti suvokiamas, kaip kaimyninės bendruomenės inicijuojamas socialinių santykių bei ryšių tinklas, kuris daro įtaką visuomenės gerovei, žmogaus saugumui, sveikatai ir pasitenkinimui gyvenimu. Tai gali tapti būdu, padedančiu formuoti asmenines vertybes ir tapatumą bei padėti atskleisti kiekvieno žmogaus galimybes, tokiu būdu, didinant kiekvieno socialinę įtrauktį į visuomeninį gyvenimą.

2. Kaip parodė, atlikta, kokybinė duomenų analizė, skurstančios jaunos šeimos bendruomeniškumą dažniausiai įsivaizduoja, kaip reiškinių, vykstančių vietinėse bendruomenėse - tarp šeimos, draugų ir kaimynų. Visų pirma, galima pastebėti, kad su šeimos nariais, informantai bendrauja daugiausiai, tad juos sieja emocinis ryšys, pasitikėjimas, saugumas ir panašūs interesai. Tad šeimą, informantai laiko savo pirmine bendruomene. Antra, santykius su kaimynais, informantai taip pat būtų linkę laikyti bendruomenės dalimi, mat informantų nuomone, kaimynai gali palengvinti jų gyvenimą tiek emocinę būseną, tiek ir finansinę. Todėl iš esmės, informantai bendruomenę vertina teigiamai, kadangi jų artimieji ir kaimynystėje gyvenantys žmonės gali turėti teigiamą poveikį socialinių ryšių bendruomenėje kūrimui.

3. Kita vertus, kalbant apie platesnę miesto bendruomenę, informantai pastarąją linkę vertinti neigiamai. Jie teigė, jog stigdami pajamų aprūpinti save ir savo šeimą maistu, drabužiais ir kitomis prekėmis, dažniausiai jie jaučia nepilnavertiškumo jausmą, jaučiasi atstumti, palikti ir įsibaiminę, jog visuomenė nenori jų pripažinti ir jiems padėti, kitaip tariant jie susiduria su

dirskriminacija ir stigmatizacija dėl savo padėties, išvaizdos. Informantai taip pat akcentavo, kad pati bendruomenė negali suteikti tam tikros pagalbos ieškant darbo.

4. Tiriamieji atsakė, kad vadovai ar darbdaviai bijo asmenų kurie turi pažeidžiamumą, o visuomenėje vyrauja abejingumas. Tad galima teigti, kad šioms skurstančioms jaunoms šeimoms reikia stiprių bendruomeninių ryšių, kuris šiuo atžvilgiu palengvintų individų poreikius įgyvendinti.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Abrahamson, P. 2001. Социальная эксклюзия и бедность. *Общественные науки и современность* [interaktyvus], no. 2: 158-166. Prieiga per internetą: <<http://ecsocman.hse.ru/data/247/864/1217/015aBRAHAMSON.pdf>>
2. Aidukaitė, J. et., al. 2012. *Gerovės valstybės kūrimas Lietuvoje: mitas ar realybė?* Lietuvos socialinių tyrimų centras [interaktyvus], Prieiga per internetą: <https://lstc.lt/download/Geroves_valstybes_kurimas_visas.pdf>
3. Augustinaitis, A. 2004. Šiuolaikinio žinojimo sandara. *Informacijos mokslai* [interaktyvus], vol. 29: 31 – 45. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2004~1367159338455/J.04~2004~1367159338455.pdf>>
4. Bučaitė – Vilkė, J. 2014. Ar nedarbas riboja? Bendruomeniškumas, socialiniai paramos tinklai ir dalyvavimas viešajame gyvenime, *kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas* [interaktyvus], vol. 5, no. 2: 37 – 60. Prieiga per internetą: <https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/31642/1/ISSN2335-8777_2014_N_5_2.PG_37-60.pdf>
5. Cantador, I. et. al. 2008. Semantic modelling of user intersts based on cross - folksonomy analysis. *In International Semantic Web Conference* [interaktyvus], 632 - 648. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-540-88564-1_40.pdf>
6. Česnuitytė, V., et. al. 2014. Lietuvos šeima: socialinių saitų perspektyva. *Vilnius: Mykolo Romerio universitetas*. Prieiga per internetą: EBSCO
7. Guogis, A. 2014. Kai kurie socialiniai - politiniai gerovės valstybių kūrimo Europoje ir Lietuvoje aspektai. *Filosofija. Sociologija* [interaktyvus], vol. 25, no. 2: 71 - 79. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2014~1470809849524/J.04~2014~1470809849524.pdf>>

8. Ivaškaitė - Tamošiūnė, V., Lazutka, R. 2006. Tarptautinės patirties taikymo sudarant Lietuvos skurdo žemėlapi galimybės. STEPP: *socialinė teorija, empirija, politika ir praktika* [interaktyvus], no. 3: 60 – 73. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367157475540/J.04~2006~1367157475540.pdf>>
9. Juozaitienė, A., et. al. 2006. Šiaulių miesto bendrojo plano rengimo ekonominio ir socialinio konteksto teorinis aspektas: *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos* [interaktyvus], vol. 2, no. 7: 142 - 149. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367154507705/J.04~2006~1367154507705.pdf>>
10. Juozaitienė, L. 2006. Socialinio kapitalo samprata ir komponentų tyrimas, profesinės studijos: teorija ir praktika [interaktyvus], no. 2: 55 – 63. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1520001728081/J.04~2006~1520001728081.pdf>>
11. Jurkevičienė, J. 2012. Naujųjų socialinių medijų tipologija: *mokslo darbai* [interaktyvus], vol. 1, no. 1. Prieiga per internetą: <http://socin2012.home.mruni.eu/B_2012-12-26.pdf#page=171>
12. Katinienė, A., Skačkauskienė, I. 2014. Socialinio kapitalo vadybiniai aspektai. *Mokslas - Lietuvos ateitis* [interaktyvus], vol. 6. no 1: 25 - 32. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2014~1401388696805/J.04~2014~1401388696805.pdf>>
13. Kasnauskienė, J., et. al. 2014. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimo būdai socialinės rizikos šeimose. *Profesinės studijos: teorija ir praktika* [interaktyvus], no. 14: 170 – 180. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2014~1516973417482/J.04~2014~1516973417482.pdf>>
14. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas šalies atsaitaika. Lietuva 2020 m. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-lithuania_lt.pdf>
15. Knack, S. 2002. A survey of cross - country evidence. The role social capital in development: *An empirical assessment* [interaktyvus], vol. 42: 1 - 40. Prieiga per internetą: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/24893/1/MPRA_paper_24893.pdf>

16. Kšivickienė, D. 2006. Skurdo apraiškos Lietuvos kaime: *žemės ūkio mokslai, Lietuvos mokslų akademija* [interaktyvus], no, 1: 81 – 91. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1370424810834/J.04~2006~1370424810834.pdf>>
17. Lazutka, R. et. al. 2011. Socialinio darbo studijų krypties kompetencijų plėtotės metodika. *Vilniaus universitetas: leidybos įmonė „Kriventa“*, [interaktyvus], 5 -74. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/profile/Laimute_Zalimiene/publication/266871981_SOCIALINIO_DARBO_STUDIJU_KRYPTIES_KOMPETENCIJU_PLETOTES_METODIKA/links/57d29fa008ae6399a38d7572/SOCIALINIO-DARBO-STUDIJU-KRYPTIES-KOMPETENCIJU-PLETOTES-METODIKA.pdf>
18. Leliūgienė, I., Sadauskas, J. 2011. Bendruomenės sampratos traktuotės ir tipologija. *Socialinių mokslų studijos* [interaktyvus], vol. 3, no. 4: 1281 – 1297. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/76e/7_Leliswgiene_Sadauskas.pdf>
19. Leonavičius, V., Žilys, A. 2009. Gerovės valstybė ir moderniosios Lietuvos urbanizacija. *Filosofija. Sociologija* [interaktyvus], vol. 20, no. 4: 318 - 325. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367167953293/J.04~2009~1367167953293.pdf>>
20. Lietuvos Respublikos nutarimas „Dėl užimtumo 2014 - 2020 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo” pakeitimo: 2019 m. vasario 26 d. Nr. 204 [interaktyvus], Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/b1e2ed32a52c11e383c0832a9f635113>>
21. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, „dėl demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018 - 2030 metų strategijos įgyvendinimo 2019 - 2021 metų tarpinstitucinio veiklos plano” patvirtinimo: 2018 m. rugsėjo 20 d. Nr. XIII - 1484 [interaktyvus], Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/a026b3f038f711eabd71c05e81f09716?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=3d336334-13ea-4a8b-a311-80a54986dc12>>
22. Luobikienė, I. 2000. Bendruomeniškumo raiškos šiandieninėje Lietuvoje bruožai: sociologinės įžvalgos Kauno atveju: *Filosofija. Sociologija* [interaktyvus], no. 1: 19 - 25. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2000~1367159074974/J.04~2000~1367159074974.pdf>>

23. Matonytė, I. 2004. Socialinis kapitalas: nuo mokslinių tyrimų perspektyvų prie empirinių pastebėjimų. Gero valdymo klausimas. *Sociologija: mintis ir veiksmas* [interaktyvus], vol. 1, no. 4: 22 – 37. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2004~1367159797775/J.04~2004~1367159797775.pdf>>
24. McMillan, D. W., Chavis, D. M. 1986. Sense of community: A definition and theory. *Journal of community psychology* [interaktyvus], vol. 14, no. 1: 6 - 23. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/profile/David_Mcmillan7/publication/235356904_Sense_of_Community_A_Definition_and_Theory/links/59e65cc6aca2721fc227a799/Sense-of-Community-A-Definition-and-Theory.pdf>
25. Nacionalinis pranešimas apie Lietuvos socialinės aprėpties strategijos 2008 - 2010. [interaktyvus], Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/nap/lithuania_lt.pdf>
26. Nikartas, S. 2014. Gyventojų dalyvavimas užtikrinant saugumą bendruomenėse: kriminologinės ir teisinės priemonės: *monografija* [interaktyvus], Prieiga per internetą: <http://teise.org/wp-content/uploads/2016/07/Gyventoju-dalyvavimas-uztikrinant-sauguma_Monografija.pdf>
27. Pareigienė, L., Kuliešis, G. 2013. Viešosios gerybės Lietuvos regionuose: žmogiškasis ir socialinis kapitalas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos* [interaktyvus], vol. 3, no. 31: 68 – 76. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2013~1396877586171/J.04~2013~1396877586171.pdf>>
28. Perkins, D. D., Chow, J. C. C. 2010. Sense of community, neighboring and social capital as predictors of local political participation in China. *American journal of community psychology* [interaktyvus], vol. 45, no. 3: 259 - 271. Prieiga per internetą: <<https://link.springer.com/article/10.1007/s10464-010-9312-2>>
29. Pilipavičius, V. 2012. Darnaus darbo vietų vystymo kaimiškuose regionuose teorinės prielaidos. *Žemės ūkio mokslai* [interaktyvus], vol 19, no. 3: 192 - 202. Prieiga per internetą: ELABA
30. Римащевская, Н. М. 2004. Бедность и маргинализация населения. *Социологические исследования* [interaktyvus], no. 4: 33 - 43. Prieiga per internetą: <<http://ecsocman.hse.ru/data/756/903/1217/004.RIMASHEVSKAYA.pdf>>

31. Plėšnys, A. 2014. Gerovės valstybės modeliai šiuolaikinėje kultūrinėje tradicijoje. *Filosofija, Sociologija: Lietuvos mokslų akademija* [interaktyvus], vol, 25 no. 3: 137 – 145. Prieiga per internetą:
<<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2014~1583242601591/J.04~2014~1583242601591.pdf>>
32. Putnam, R. 2001. Kad demokratija veiktų: pilietinės tradicijos šiuolaikinėje Italijoje. *Vilnius: Margi raštai*, 244.
33. Rovainen, I. 2004. Local communities as a field of community social work - Nordic community work from the perspective of Finnish community - based social work: *Nordisk sosialt arbeid* [interaktyvus], vol. 24, no. 3: 194 - 206. Prieiga per internetą:
<https://www.researchgate.net/publication/271210860_Local_communities_as_a_field_of_community_social_work_Nordic_community_work_from_the_perspective_of_Finnish_community-based_social_work>
34. Shinn, M., Toohey, S. M. 2003. Community contexts of human welfare. *Annual review of psychology* [interaktyvus], vol. 54, no. 1: 427 - 459. Prieiga per internetą:
<<https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev.psych.54.101601.145052>>
35. Skučienė, D. 2006. Individualizacijos plėtra socialinių rizikų draudimo srityje. *Filosofija, Sociologija* [interaktyvus], no. 2: 44 – 52. Prieiga per internetą:
<<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367157505015/J.04~2006~1367157505015.pdf>>
36. Stankūnienė, V. (2004). К современной модели семьи в Литве. *Социологические исследования* [interaktyvus], no. 5: 54-64. Prieiga per internetą:
<<http://ecsocman.hse.ru/data/375/176/1217/007.STANKUNENE.pdf>>
37. Statistikos departamento portalas 2018. [interaktyvus], Prieiga per internetą:
<<https://osp.stat.gov.lt>>
38. Socialinis kapitalas: nuo žinojimo grįstos vadybos link socialinio kapitalo matavimo: administracinių ir viešųjų gebėjimų ugdymas viešajame sektoriuje, 2017. *Vilnius: Akademine vadybos ir administravimo asociacija* [interaktyvus], Prieiga per internetą:
<<http://www.socialcluster.lt/wp-content/uploads/2017/05/Administracinių-ir-viešųjų-gebėjimų-ugdymas.pdf>>
39. Šileika, A., Zabarauskaitė, R. 2006. Skurdas, jo matavimas ir tendencijos Lietuvoje. *Ekonomika* [interaktyvus], vol.74: 64 – 77. Prieiga per internetą:

<<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367157747428/J.04~2006~1367157747428.pdf>>

40. Taljūnaitė, M. 2000. Socialinės atskirties grupės kuriant gerovės valstybę. *Mokslo centras* [interaktyvus], vol. 15: 79 - 88. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2000~1367178513954/J.04~2000~1367178513954.pdf>>
41. Tamutienė, I. 2005. Skurdo problemos ekonominio augimo sąlygomis Lietuvoje. *Vagos, mokslo darbai* [interaktyvus], vol. 68, no. 21: 87 - 94. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367152219629/J.04~2005~1367152219629.pdf>>
42. Urmonienė, M. 2004. Bendruomenė ir socialinės jaunimo problemos: istorinė lyginamoji analizė. *Filosofija, Sociologija* [interaktyvus], no. 2: 22 - 25. Prieiga per internetą: <<http://www.elibrary.lt/resursai/LMA/Filosofija/F-22-2.pdf>>
43. Valackienė, A., Žalnieriūnienė, E. 2015. Bendruomenės dalyvavimas savivaldos procesuose: vietos bendruomenės atvejo analizė. *Tiltai* [interaktyvus], vol. 71, no. 2: 21 - 38. Prieiga per internetą: <<http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/viewFile/1098/pdf>>
44. Valantiejus, A. 2003. Postmodernizmas ir epistemologinio reliatyvizmo spąstai. *Sociologija: mintis ir veiksmai* [interaktyvus], no. 2: 5 - 49. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2003~1367159802279/J.04~2003~1367159802279.pdf>>
45. Vorevičienė, J. 2016. Trečiasis sektorius ir socialinė gerovė: nevyriausybių organizacijų vaidmuo gerovės valstybėje. *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas* [interaktyvus], vol. 7, no. 2: 49 - 71. Prieiga per internetą: <https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/33924/1/ISSN2335-8777_2016_N_7_2.PG_49-71.pdf>
46. Warren, M. R., et. al. 2001. The role of social capital in combating poverty. *Social capital and poor communities* [interaktyvus], no. 3: 1- 28. Prieiga per internetą: <https://www.russellsage.org/sites/default/files/Saegert_chapter1_pdf_0.pdf>
47. Woolcok, M., Narayan, D. 2000. Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The world bank research observer* [interaktyvus], vol. 15. no. 2: 225 - 249. Prieiga per internetą:

<https://academic.oup.com/wbro/article-abstract/15/2/225/1709060?redirectedFrom=PDF&casa_token=f1vlfXqz57EAAAAA:iv5S49oef1f7sn5O-kDhwHIYR209QGnU9uzVaCavxFPgsCSdz848IuXn7x8vnjWOpUrJSUWUeP9W>

48. Wellman, B., Frank, K. 2001. Network capital in a multi - level world: Getting support from personal communities. *Social capital: Theory and research* [interaktyvus], 233. Prieiga per internetą: <http://echo.iat.sfu.ca/library/wellman_00_network_captial.pdf>
49. Wellman, B. 1979. The community question: The intimate networks of East Yorkers. *American journal of Sociology* [interaktyvus], vol. 84, no. 5: 1201 - 1231. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2778222.pdf?casa_token=tpydbKxieh8AAAAA:IUHhrEohIdkqiatSaWqljJYyjOtMOSDeMyfrDAFivYJ-xuyxIofN8km_6tgXdALuU-Cqm1VpfN_dOQ4pPrSIG8EnM7W1iCuwIpMw5VxDF5N6UgNgiqM>
50. Wellman, B. 1983. Network analysis: Some basic principles. *Sociological theory* [interaktyvus], vol. 1: 155 - 200. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/pdf/202050.pdf?casa_token=5bhLRc5EnQcAAAAA:x7SZayzTZsrNfLavlhKTPZxxM4iXwuaYA09rYZ-W3mUA9Ecorj34mPwf98i971k5dDagPESvZvIXfXvQ9gtTlIoRrXqCOeA0vB4ae-n8sq4WrcLhTPAk>

Vilniaus universitetas

Filosofijos fakultetas

Sociologijos ir socialinio darbo institutas

Indrė Lukšaitė

Sociologijos magistro studijų programa

Skurstančios jaunos šeimos ir bendruomeniškumas

PRIEDAI

Darbo vadovė: dr., doc. Rūta Žiliukaitė

Vilnius 2020

Informante Šarūnė

1. Kaip vertinate Lietuvoje bendruomeniškumą?

Koks įdomus klausimas. Na turbūt čia reikėtų pagalvot apie daugelį sričių, bendruomeniškumas tai tokia plati tema. Tai tikriausiai paanalizuosiu savo artimųjų ratą, savo giminių ratą, tai galbūt būtų šitoje srityje, jaučiu tą bendruomeniškumą, sakykime jaučiu tokį palaikymą, pagalbą savo giminių ir savo tėvų. Aišku galbūt to bendruomeniškumo truputėli trūksta, sakykime valstybėje arba tam tikrose darbovietėse, tačiau būtent šiame artimųjų rate, taip atrodo pakankamai geras ir tenkinantis.

1.1 O kas Jūsų manymu yra bendruomenės narys?

Na iš tiesų sunku ką ir pasakyti, kas yra bendruomenės narys. Na bet aš manau, jog kai susikuria tos bendruomenės tai gal būtų teikia kažkokią pagalbą žmonėms, na pavyzdžiui nu kaip čia pasakius kažkokios tai organizacijos, kaip pavyzdžiui tarkim va parduotuvei, kai nueini tai matai ten kažkokius maisto bankus kur aukoja tiems žmonėm kurie gyvena itin skurdžiai. Taip pat socialiniai darbuotojai manau irgi gali būti bendruomenės nariu, nes taip pat teikia pagalbą, na ir mums yra labai daug padėję socialiniai darbuotojai.

1.2 Na, o kaip Jūsų šeima ar gali būti bendruomenės nariu?

Taip žinoma, aš manau, kad šeima gali būti bendruomenės nariu, nes vėlgi iš pradžių jei atsitinka kažkokia problema tai pirmiausia aš kreipiuosi į savo šeimą, o paskui į kitas. Nors dabar yra tokia situaciją jog, su šeima dėl finansinių problemų nebe tokie geri santykiai yra. Nes būtent dėl tų finansinių sunkumų, atsiranda labai daug priekaištų savo vyrui, kad jis galėtų labiau rūpintis mano su dukra gerovę.

1.3 Na, o kaip kaimynai ar prašote iš jų pagalbos?

O su kaimynais sutariu visai gerai, tai jaučiuosi jiems skolinga, kadangi jie mums padeda. Kaimynai suteikia visokią pagalbą, tai iš tiktųjų mano santykiai geri.

2. Su kokiais sunkumais susiduria Jūsų šeima?

Turbūt vienas iš pagrindinių sunkumų, ypatingai dabar gimus mūsų mažai dukrelei, tai būtent mūsų finansine padėtis. Kadangi šiuo metu pati esu dekretinėse atostogose, o mano vyras dirba, tačiau jo pajamos iš tikrųjų yra labai menkos, tai vat pagrindinis dalykas vat, kuris kelia sunkumų

tai yra finansai kadangi reikia susimokėti ir už nuoma ir žinoma reikalingas ir maistas, taip pat mažam vaikui reikalingi ir rūbeliai, tai iš tikrųjų finansine padėtis, nežinau, ar apie ką čia dar. Galit pakartot. Na žinoma iš tikrųjų finansinei sunkumai, na iš tikrųjų galima aptarti ir iš to kylančius sunkumus kadangi yra finansiniai taip yra, tai tada atsiranda barniai, tai priekaištai tai truputėli, tai truputėli pablogėja santykiai dėl to, tai toks užburtas ratas gaunasi dėl to.

3. Kas padeda išspręsti iškylančias problemas Jūsų šeimoje?

Tai iškylančias problemas tai ir padeda išspręsti tai kad, žmonių pagalbą, tam tikra prasme. Kadangi kai mum trūksta pinigų, ar ne, sakykim kai męs negalim nupirkti vaikui kažkokį daiktą, ar vežimėlio sakykim, reikėjo dabar. Tai kadangi turime giminių, kurie sakykim jų vaikai užaugo, tai jie atiduoda kažkokį, daiktą, tada męs jį galim duoti savo vaikui, ir tiesiog tai susitaupo pinigelių, bet męs juos galim atsidėti kažkokiam kitam pirkiniui ir tada truputėli mažėja mūsų konfliktai šeimoje, tai pasako turbūt, kad kiti žmonės padeda, išspręst problemas. Aišku ir patys bandome spręsti, būtent kalbėdamiesi, aiškindamiesi tai bendrai turbūt išskyrus, kiti žmonės padeda kitų žmonių pagalbą, taip pat noras mūsų puoselėti santykius, tai mūsų pačių kalbejimasis aiškinimasis ką būtų galima padaryti, kažkoks tai mūsų strateginis planas, tai kaip būtų galima išspręsti esama situacija, kažkokių išeičių ieškojimas, iš susidariusios situacijos, ir tai turbūt tokie pagrindiniai būdai.

3.1 Kaip Jūs minėjote, jog Jūsų bendruomenės dalimi gali būti šeima, kaimynai, draugai o kaip gi kitos institucijos kaip pavyzdžiui seniunijos ar kitos?

Valstybės vadovus laikyčiau bendruomenės nariais, kadangi nuo jų sprendimo, nuo jų priklauso mūsų gerovė. Ir iš tiesų manau, kad ir visa Lietuva mes esam didelė bendruomenė, kuri prasideda nuo šeimos, ir ji aprepia taip pat ir mūsų visą valstybę. Bet iš tiesų, kaip jau ir minėjau, laikyčiau savo bendruomenės dalimi, tai savo vyrą, nors ir pasitaiko, kad būnam ir pasipykstam, ir konfliktų būna, bet iš tiesų, tai jis man ir labai yra daug padėjęs todėl jį laikyčiau, savo tėvus kurie niekada nepalieka ir visus giminaičius nes turbūt galbūt ir turėčiau laikyt ir kadangi, esu iš miestelio, taip pat savo miestelio gyventojus savo bendruomenės nariais laikyčiau.

3.2 O kaip socialiniai darbuotojai ar yra tokie pas Jūs?

Na socialiniai darbuotojai, taip pat padeda labai daug jei ko reikia, tai paprašai ir padeda. Tai matyt kad juos taip pat galima priskirti kaip bendruomenės dalimi.

4. Kaip bendruomenės nariai Jums padeda išspręsti iškilusias problemas?

Tai būtent siūlydami pagalbą, sakykim, tai galbūt kažkokių visai labai, o nuo mažų dalykų, pagalba, aš neturėjau kur palikti savo vaiko man reikėjo, anksčiau išvykti pas gydytoją, tai aš tiesiog

užsiminiau kaimynei ir jinai pasisiūle pabūti, pabūti su vaiku. Tai būtent padeda spręsti, skirdami laiko, nežinau gal kartais netgi, kartais, kadangi mėš sunkiau gyvenam, mum yra žmonės atidavę, staliuką su kėdėm, tai... taip pat padeda, ir būtent kalbėjimasis, nes būtent kadangi susikaupia daug neigiamų emocijų, tai kartais tiesiog, ir dėl to... dėl tų finansinių dalykų, tai kartais norisi išsipasakoti, ir kaip pasidalini, tuo su savo kaimyne, ar drauge ar kažkokių su giminaičiu tai tiesiog, viskas viskas pasidaro po truputi papraščiau. Ir taip pat seniunija mum padėjo, buvo pareme tam tikrais maisto produktais, organizavo pagalba, tai vat būtent tas kalbėjimasis, kai išsakai ko tau trūksta, tu gauni atitinkamą pagalbą iš žmonių kurios tau reikia.

5. Kaip manote, ar pakankamas bendruomeniškumas apskritai Lietuvoje?

Na dabar mastau. Manau, kad jis galėtų būti šiek tiek didesnis, nes kaip dažnai sakoma, kai patarlei yra sakoma, svetimo skausmo nebūna. Aš noriu pasakyti tai, kad žmonės, yra labai susitelkę į save. Jiems labiau rūpi kaip sekasi jų šeimai, tačiau, retas kuris pagalvoja kaip, vat kaip yra kitiems, kaip būtų galima padėti kitiems. Ir turbūt manyčiau, kad to bendruomeniškumo iš tikrųjų trūksta, ir jo galėtu būti daugiau, galbūt galėtų labiau būti suteikiama apskritai ta didesne pagalba ir senelių ir vaikų namams, ir visiems žmonėms kurie, verčiasi sunkiau, ir na tiesiog, kad būtų, atkreipiamas dėmesys, ir manau, kad šitoje srityje, ir iš tikrųjų reiktų patobulėti. Na kas liečia gimines, draugus, ir artimuosius taip aš manau, tirkrai stengiasi, sakykim padėti tiek kiek gali, tiek finansiškai, tiek emociškai, ir visom kitom prasmėm, tai aš iš jų pusės labai džiaugiuosi, manau, kad jie padarė viską ką galėjo, ir man būtų iš tikrųjų nesmagu jeigu jie, suteiktų dar didesnę pagalbą. Tačiau tai kas liečia valstybę, tai, sakykim ar ne, tai man norėtusi didesnes paramos tai, kadangi kaip jau minėjau auginu, vienų metų dukrytę, ir iš tikrųjų esu išėjusi į dekereta, norėtusi, kad valstybė sakykim labiau paremtų vat būtent, mamas kurios augina vaikus, skirtų didesnę kažkokią pašalpą, paramą ir manau, kad šitoj srity būtų galima, pakoreguoti kur valstybę, skirtų didesnę paramą ir būtent didesnę finansinę paramą, tai iš tikrųjų manau, kad valstybė turi, kur pasitemti ir turi ką pakeisti, ir apskritai galbūt turi būti tie atlyginimai ne tokie minimalūs žmonėm kurie augina šeimas, ir vat dėl to iš valstybės nelabai, jaučiamas tas bendruomeniškumas.

5.1 Jūs kalbėjote, kad labiausiai trūksta iš valstybės finansinės paramos, o kaip emocine parama ar jos užtenka?

Na emocine paramą, taip pat žinoma, kad jos neužtenka, nes jei kalbant apie Lietuvą, tai kažkaip tos užuojautos nesijaučia, ir niekas su tavim kažkoks ten svetimas žmogus tikrai neprieis ir nepakalbės kaip tu jautiesi ir panašiai. Na žinoma, pasitaikė ir man jog, svetimas žmogus jie tik padeda kažką taip parnešti ar duoti kažkokių drabužių, o jei valstybė, tai tik va mokesčius didina ir

viskas, o kas ten žiūri kaip tu jautiesi, niekas juk nežino. Aišku, turiu ten šeimą, draugus ar giminaičius tai žinoma mes su jais pasikalbam ir iš jų būtent aš gaunu ta emocinę paramą.

6. Kokios bendruomeninės pagalbos reikėtų daugiau?

Na kaip ir minėjau tiesiog didesnio finansinio palaikymo, daugiau pajamų, kad valstybė skirtų, Taip pat manau, jog valstybėje apskritai trūksta bendradarbiavimo, tai yra labai svarbu, kadangi viskas su paprastėja ir taip, nes jei geras yra bendradarbiavimas, tai viskas yra paprasčiau, ir visus darbus nudirbi greičiau ir mažiau finansiškai viskas kainuoja, ir santykiai geresni, ir emocinė būseną geresnė, tai yra labai svarbus dalykas bendradarbiavimas.

6.1 Kaip Jūs manot, ar tokie žmonės kurie neturi pinigų yra atskirti nuo visuomenės?

Taip manau taip. Kadangi kai tu negali leisti sau arba savo šeimai, tai kažkaip kiti žmonės į tave ir kitaip žiūri. Na o, taip čia yra labai skirtingai priklauso nuo žmonių, kurie yra tikrai atsidavusiu žmonių kurie stengiasi vardan kitų, kurie remia vargšus, kurie remia neįgalius, kurie remia senokus, ir tikrai yra dalis žmonių kurie, yra labai geranoriški, ir bendruomeniški, tačiau visgi dėja yra tokių kurie, gali padėti žmogui tačiau, nenori to daryti, tačiau aš manau, kad nėra juodo ir balto, o yra truputeli, susiskaldymas dalis žmonių padeda, dalis nelabai padeda nėra bendruomeniški.

6.2 Kaip Jūs manote ar visgi Lietuvoje egzistuoja tas solidarumas tarp žmonių ar vis dėl to jo nėra?

Na čia iš tikrųjų tas klausimas, na ir vėl kaip mes žiūrim į tai, žiūrint kur ar šeimoje ar giminėj. Mano šeimoje žmonės yra solidarūs. Na mūsų šeimai nepažįstami žmonės tikrai yra solidarūs, kad man reikėjo vaiko vežimėli vežti, tai nepažįstamas žmogus tikrai padėjo man. Tai tikrai sutinku nepažįstamų žmonių kurie, siūlosi pagalbą,ėjau su vaiku taip pat reikėjo pirkinius panešti, tai sulaukiau iš nepažįstamo žmogaus pagalbą. Tai manau, kad ir nepažįstami žmonės yra solidarūs, ir neabejingi aišku visokių yra būna atveju kai žmonės susitelkia tik į save.

7. Kaip paveikia karantino laikotarpis ar yra daugiau to bendruomeniškumo ar mažiau?

Iš tiesų galiu pasakyti, kad karantinas, deja bet paveikia, neigiamai. Kas liečia mūsų šeimą gimines, vien dėl to kad šitaip buvo, Velykos, tai nebuvo galima susitikti, kaip įprasta kiekvienais metais, mes susitikdavom ir minėdavom, šventes giminių rate, buvome ne tik su savo šeima. Kad iš tiesų pastebėjau, kad nutrūko bendravimas, taip pat su tom pačiom kaimynėm, kadangi atrodo seniau, štai jos užbėgdavo, ir susitikdavom tai dabar tai atrodo jų nebėra, ir liudniausia tai kad jos net nepaskambina, tai iš tikrųjų jaučiasi ta tokia diena, tokia atskirtis, ir atrodo kad nutrūko visi artimi ryšiai, ir atitolino ta sakykim bendruomeniškumą ir toki pajutau, toki susiskaldymą tam kad žmonės atrodo artimi ir atsiriboja tačiau, iš kitos pusės, žiūrint Lietuvos mastu, tai galbūt ir matau tą

bendruomeniškumą tai, kaip sakykim yra įvairūs straipsniai kaip žmonės, palaiko vieni kitus, kaip ragina saugotis, kaip juos organizuojamos tam tikros įvairios laidos, koncertai ir skatina ir susikuria tas bendruomeniškumas. Taip pat bendruomeniškumas jaučiamas iš to, kad bent jau aš girdžiu įvairias psichologines pagalbas, kad vistik stengiamasi kad žmones, nesijaustų vieniši, ir būtent palaikytų tą ryšį, vieni su kitais tiesiog, Lietuvos mastu kaip ir jaučiu tą bendruomeniškumą, tačiau būtent tai kas liečia gimines ir artimuosius tai jaučiu tokius, kad nutolusius ir nutrukūsius ryšius, tarsi visi būtų atsiriboje ir gyventu savo gyvenimą.

Informante Gintarė

1. Kaip vertinate Lietuvoje bendruomeniškumą?

Būtent Lietuvoje per daug nežinau, nes mano manymu, kad yra vistiek skirtingų žmonių, nes vieni padeda kiti nepadedą. Ten kur aš gyvenu tai iš tiesų esam labai draugiški ir visi padedam vieni kitiems. Kadangi čia daug yra žmonių kuriuos aš pažįstu, su dauguma aš žmonių užaugau ir mes vienas kitam ganėtinai tikrai gerai padedam. Aišku, visokių žmonių yra ir čia priklausomai nuo rajonų.

1.1. O kaip vertinate kitose rajonuose ar miestuose bendruomeniškumą?

Manau, kad kai kuriuose rajonuose arba didesniuose miestuose bendruomeniškumas iš tiesų labai prastas, nes kiek esu girdėjusi, kad visi tik ir galvoja savo interesų arba sau naudą ieško. Tai aš manau, kad tas bendruomeniškumas Lietuvoje jei teisingai suprantu, kad iš tiesų yra labai nevienodas vieniems jis labiau pasireiškia kitiems mažiau. Tačiau dar kartą pasakysiu, kad ten kur aš gyvenu, tai iš kaimynų ir kitų esančių žmonių tai asmeniškai manau, kad gan geras bendruomeniškumas.

2. Su kokiais sunkumais susiduria Jūsų šeima?

Tai vienas iš dalykų tai pinigai. Aš nedirbu, ganėtinai ilgą laiką, dėl to kad buvau užimta vaikų auginimu, neseniai man gimė antra dukryte tai kadangi aš pagrįdė nedirbu, mano vyras jis uždirba didžiąją dalį pinigų todėl ganėtinai reikia pasispausti, o daugiau kaip ir nežinau kaip ir viskas gerai. Bet pagrįdė tai pinigai.

3. Kas padeda išspręsti iškilusias problemas Jūsų šeimoje?

Vienas dalykas, tai kartais padeda mano tėvai, bet iš tiesų nedaug, nes jiems irgi reikia iš ko gyventi. Taip pat aš labai gerai bendrauju su kaimynais, tai kaimynai taip pat padeda ir vaikus pasižiūrėti ir šėip padėti jei atsitinka kokia situacija, nu taip tiesiog jei reikia kokį baldą reikia pervežti ir vistiek rasi žmogų kuris tau gali padėti.

3.1 O tai gal kaimynai galėtų būti ta jūsų bendruomenės dalis?

Na manau, iš dalies gal ir galėtų kaimynai būti ta bendruomenės dalimi. Nes jie, tiek padeda vaikus prižiūrėti, tiek maistą atneša, drabužėlių taip pat atneša vaikams. Na dar galiu paminėti, kad tėvai gali būti bendruomenės dalimi iš tiesų. O daugiau kaip ir nežinau.

3.2 O kaip socialiniai darbuotojai ar kitos institucijos Jums padeda? Ar yra tai naudinga Jums.

Na socialiniai darbuotojai būna taip, kad užsuka kažkiek aišku, kad sulaukiam iš jų pagalbos. Bet taip tai kažkaip dažniausiai stengiamės neužkrauti savo rūpesčių socialiniam darbuotojui. Kadangi ir taip manome, kad ji turi daug darbo. Ji dabar mažiau vaikšto pas mus namus ir mažai kreipiamės į ją.

4. Ka Jūs laikytumet savo bendruomenės nariais?

Nu kaip minėjau kadangi gyvenu su vyru ir vaikais, mano tėvai ypatingai, mano kaimynai kaip ir minėjau.

5. Kaip bendruomenės nariai padeda jums išspręsti iškulias problemas?

Kaip ir minėjau pagalbą, paramą jei kažko paklausiu tai na jei ateina padeda, mes ta pati darom, jei kažkas atsitinka, tai va jei vaikas gimsta, tai visi labai padeda, tai visi supranta, ką reiškia kai vaiką turi namuose, tai kartais ir finansiškai, kartais nueina maisto nuperka, tai ypatingai šioj situacijoje tai apiperka daug.

5.1 Kaip manote, ar žmonės kurie neturi pinigų yra atskirti nuo visuomenės?

Aš manau, kad tie žmonės, kurie neturi pinigų ar pavyzdžiui yra alkoholikai tai tikrai nenori su jais niekas bendrauti, jų niekas nesupranta, jiems išvis nenori niekas padėti. Ypatingai manau, kad didžiuosiuose miestuose yra labai daug tokių žmonių ir manau, kad apskritai daugiau tų žmonių daugės. Nes vistiek, jie kažkaip kitaip ir atrodo ir jų tas pats ir bendravimas yra kitoks.

6. Kaip manote, ar Jūs sulaukiate pakankamai pagalbos iš bendruomenės?

Man užtenka, bet yra bet pas mus yra šeimų, nes mano mieste yra žinomos tik trys šeimos, kuriuos žmonės jie vengia, jie alkoholikai, ir su jais niekas reikalų nenori turėti, tai vat su jais tikrai manau trūksta bendruomeniškumo, trūksta pagalbos, nes matosi, kad vaikai eina į mokyklą su senais drabužiais, tai man užtenka bet matosi, kad kitom šeimom tikrai reikia daugiau pagalbos, seneliai dauguma, vaiku ir jaunesnių žmonių čia išvaziave. Tai ne kartą matome, kad susiorganizuoja ir padeda seneliam jaunesniems, nes tiesiog nėra ko kas juos prižiūrėtų, nėra kuo kas jiems padėtų vaikai išvaziave į užsienį ar kitose miestuose, tai žinai, tai vat yra tu žmonių senelių kurie neturi pagalbos. Kažkokia galėtų reikėtų organizaciją, nes mes čia nieko neturim. Finansinių, drabužių, maisto tikrai trūksta.

7. Kaip paveikia karantino laikotarpis ar yra daugiau to bendruomeniškumo ar mažiau?

Na manau, kad tas laikotarpis kaip karantinas tikrai paveikia ir nemažai žmonių. Nes kadangi tu negali nei susitikti, nei jei taip kalbant ir to bendravimo nelabai yra. Manau, kad šis laikotarpis kaip karantinas visą visuomenę paveikia, nes kažkokie visi žmonės labai pikti, labai daug žmonių vengia tavęs. Aišku manau, kad per tą karantiną labai daug žmonių netenka darbus, pastebėjau, kad labai daug ir benamiu iš tiesų. Todėl manau, kad karantinas tikrai labai paveikia neigiamai visus gyventojus.

Informante Birute

1. Kaip vertinate Lietuvoje bendruomeniškumą?

Na man sunku kalbėt, bet galbūt apskritai Lietuvoje, kaip pas mus kaime galėčiau įvardint, galbūt tokį kaip bendruomeniškumą. Tai aš manau, kad tas bendruomeniškumas yra galbūt, mano kaimynai kurie gyvena aplinkui ir mes esam tokia kaip bendruomenė, tai gal tai ir pavadinčiau kaip bendruomeniškumu. Ir vertinu tai mhm ir bent žiūrint iš mano pažįstamų žmonių, tikrai vertinu tikrai neblogai.

1.1 O kaip Jūsų šeima ar draugai gali būti bendruomenės dalimi?

Šeima aišku gali būti mano bendruomenės dalimi. Kadangi kaip ir šeimoje jei kas atsitinka tai pirmiausia kreipiesi į savo šeimą. Todėl kaip ir minėjau, kad šeima ir vaikai yra mano bendruomenės dalis ir artimiausias kaimynes ir laikyčiau bendruomenės nariais.

2. Su kokiais sunkumais susiduria Jūsų šeima?

Gal labiausiai tai kad tokių pajamų mums gal labiau trūksta, nes kadangi esu vieniša mama, turiu tris vaikus mažamečius esu nedirbanti tai, tai manau, kad tas ir yra sunkumas kiek gaunu iš valstybės pinigėlių bet iš tiesų tų pinigėlių trūksta prižiūrint vaikus.

3. Kas padeda išspręsti iškilusias problemas Jūsų šeimoje?

Šeip iš tikrųjų mes esam labai draugiški, kai kaime gyvenam, tai nueinu pas vieną kaimynę tai viena kiaušinių duoda, tai kita taip maistu vaišina. Tai galima, sakyti kad tas ir pasikalbėjimas su kaimynais labai padeda spręsti problemas, tai pataria kaip elgtis vienaip ar kitaip. Arba būna taip, kad ir socialiniai darbuotojai užsuka pas mus ar kokius dokumentus socialiniai darbuotojai padeda sutvarkyti, seniūnija labai daug padeda ypač kai vaikams reikėjo organizuoti mokykloje nemokamą maitinimą.

4. Kaip manote, ar pakankamas bendruomeniškumas Lietuvoje?

Vat tarkim paėmus Vilnių tokio bendruomeniškumo nėra kaip, kad kaimuose, nes mes vieni su kitais kažkaip padedam, mieste būna labai mažai bendruomeniškumo. Kaime svetimų nelabai ir yra tu svetimų, vieni kitus pažįstam, tai aš manau, jog svetimas žmogus ir nelabai padėtų iš tikrųjų tokioje situacijoje kokioj mes dabar esam. Jog tikrai, neduotų pinigų ar ten taip kažką padėtų visi mieste yra labai nedraugiški ir visi tik žiūri save taip kaip jiem, kad būtų geriau.

5. Kokios bendruomeninės pagalbos reikėtų daugiau?

Tai vat aš galvoju, kad kaimuose būtų smagu jei vaikams paorganizuotų kažkokius būrelius, nors nėra to užsiėmimo kaip tokio bendruomeniškumo, kad vat skatintų, kad vat daugiau būtų, kad su vaikais būtų to daugiau užsiėmimo būtų, nes buvo mokyklos ir dar uždarė, tai vat galėtų padaryti tuos užsiėmimus vaikams, tai vat kad tas bendruomeniškumas labiau skleistųsi, kad vieni su kitais bendrautų, gal toks būtų jei aš gerai supratau.

6. Kaip manote, ar žmonės kurie neturi pinigų yra atskirti nuo visuomenės?

Aš manau, kad apskritai žmonės kas sau laikosi, nenori labai padėt ar palaikyti žmogaus, žiūri tikrai vieni kitų, kad pavyzdžiui, kad man būtų gerai, bet mažiau kreipia į tai dėmesį į kitus nors būna pasitaiko, kad va skaičiau ir laikraštį kad, būna gerų žmonių ir padeda vieni kitiems ir visokios tai kad būna ir organizacijos, ir senesnio amžiaus žmonių, ir tom jaunesniem šeimom pavyzdžiui kaip mės, na aš manau kad yra kur tobulėti tam bendruomeniškumui apskritai.

7. Kaip paveikia karantino laikotarpis ar yra daugiau to bendruomeniškumo ar mažiau?

Taip manau, kad tikrai stipriai paveikia karantinas visas bendruomenes, nes kadangi tu visvien nelabai gali kur išeiti ir visi žmonės tarkim kaip parduotuvėse yra nedraugiški ir pikti ir tu vistik jautiesi kaip ir atskirtas nuo visų, aišku kai mūsų kaimelyje yra mažai žmonių tai tiesiog pabendraujam iš tolo ir viskas. Tai visas būna tas ir bendruomeniškumas.

Informantė Kristina

1. Kaip vertinate Lietuvoje bendruomeniškumą?

Blogai vertinu, manau, kad nėra jo Lietuvoj apskritai. Žmogus žmogui priešas. Čia gal labiau vyrauja ta tokia patyčių kultūra, vyrauja vertinimai dar iš sovietmečio atėję. Tiesiog nepriima žmogaus tokio, koks jis yra. O vertina jį pagal tai, ką jis tau gali duoti. Kiek jis naudingas, tau, kitiems, visuomenei. Kiek turi pinigų, koks tavo išsilavinimas, kokia išvaizda, koks socialinis ratas, pažintys. Neturi darbo, neturi išsilavinimo, pinigų, ryšių, tai kam tu reikalingas? Tu neturi ką duoti. Ir tavęs tavo pažįstami negali niekur įtraukti. O laimi tik duodantys ir turintys. Naudingi kitaip sakant. Su jais ir elgiasi pagarbiai, statusas jų visai kitoks visuomenėje. O tu, kaip vargšas, nu tai ką... Pašalpinis ten koks pasakys. Valkata. Degradavęs. O jei dar žmogus alkoholizmo, narkotikų problemų turi... Tai tu minimum žlugęs. Nurašytas. Tavęs net į darbo pokalbius priimti nenori. Į tave kažkaip žiūri kitaip, labiau neigiamai. Bet tiems nenaudingiems irgi reikia kažkaip išsilaikyti. Pas mus yra daug bedarbių, daug kenčiančių nuo įvairių priklausomybės formų, daug benamių. Tikrai. Daug kas emigruoja. O kodėl? Todėl, kad užsienyje net ir dirbdamas paprastą darbą užsidirbsi daugiau, gausi lengvatų, net būstą gali gauti. Čia Lietuvoj tu net darbo normalaus nesusirasi, nes į tave ten pašaipiai žiūrės. Ir stovi ten paskui darbo biržoj mėnesių mėnesiais nu nes nieks tau nieko pasiūlyt negali. Maximose ir tose tau atėjus sako, kad jie darbuotojų neieško, nors skelbimai visur kabo. Mano vyrui čia va taip buvo, nuėjo darbinis, tai sako atsiprašome, bet šiuo metu darbuotojų neieškom. Nu o patys matėm, kad skelbimas tai buvo duotas, buvo pakabintas ant parduotuvės durų, pagal jį ir kreipėmės. Tavęs nenori priimti ir tuo atveju, jeigu tu kažkaip ne taip atrodai, ten išvaizda prastesnė ar panašiai. Arba jeigu kvalifikacijos neturi, tai sunku tokią gauti. Į mokymus darbo birža gali siųsti, gali juos gauti nemokamai, bet o tai negali vien mokytis, turi ir darbą dirbti, kad pinigų gautum. O to darbo nėra. O be kvalifikacijos niekas nepriims.

1.1. Tai sakot, čia diskriminacija buvo jūsų atžvilgiu su ta maxima?

Taip. Yra taip, kad jeigu tu gydausi nuo priklausomybių, ilgai neturėjai darbo, sveikata ne geležinė, jeigu kažkaip ne taip atrodai, tavęs nenori priimti. Tave nuvertina.

1.2. O kodėl taip manot?

Nu ką aš žinau, reikia jų klaust. Negražūs, neturtingi, be išsilavinimo, be kvalifikacijos, be pilietybės. Gyvenam prastai, nedaug galim sau leisti. Čia va turim kaimynų, kurie pastoviai diena iš dienos žingsniuoja iki kirtimų taboro narkotikų gaut. Nu o ką jiems daryt? Nieks jiems nieko pasiūlyt negali. Nei pagalbos nei darbo. Nu ir patys tada pradeda vartot arba prekiaut. Pilnai juos suprantu ir jiems reik iš kažko gyvent. Būna ateina socialiniai darbuotojai, dirba su jais, jie gydos ir tuose priklausomybės ligų centruose, paskui grįžta. Ir vėl įninka į narkotikus. Mano geras draugas nuo jų mirė. Nes jie nesugebėjo jo integruot į visuomenę. Vadovai žiūri pašaipiai, darbuotojai vengia, sako bijo, kad Aids neužsikrėstų, kad neapvogtų jų. Bijo kad neužpultų, ko nors nepadarytų. Bijo nežinomybės manau. Nepažįsta jų gerai, o tiesiog tiki stereotipais, kurie pas mus čia Lietuvoj nėra patys geriausi. Ir šiaip Naujininkai, gi pati žinot, nėra labai gerai atliepiami. Narkomanų, prostitučių ir čigonų kraštu vadina. Tai apie kokią pagalbą, kokią bendruomenę galim kalbėti? Tai dar gerai, kad va būstus esam gavę iš valstybės, barakus, bet ir tai gi girdėjom, kad Šimašius dabar perėmė projektą iš Zuoko, kad reik bendrabučius naikint iš Naujininkų. Nu atseit rajoną naujai kurti, daryto verslo, traukos centru. O ką su mumis darys? Kodėl jie kalba tik apie naikinimą, o kur mus kels, kad mes nei pinigų turim nei ką, mes neišsimokėsime nieko. Į gatvę eisim? Jau dabar pusė kirtimų palikti be namų, jų namus griaua, o žmones palieka tiesiog gatvėj, tai ir glaudžias vieni pas kitus, kiek girdėjau.

1.3. Tai nekokia situacija. O kaip manot, kas labiausiai tokius žmones nuvertina?

Daug kas. Žiniasklaida, paprasti žmonės, net va kaip sakau patys vadovai užsiėmę tik savo gyvenimų tvarkymu. Nori atstatyti rajoną, bet nepagalvoja, kad čia gyvena daugybė skurdžių žmonių, kurie nieko neturi ir negali sau leisti prabangos, negali sau leisti buto įsigyti. Baisu.

1.4. Kirtimuose turbūt yra kažkokia glaudesnė žmonių bendruomenė, kaip sakėt, jie ten gali vieni pas kitus glaustis?

Nu kokia ten bendruomenė, nu čigonai ir tiek. Nuo seno. Čigonai visad su savais buvo kaip pasakyt, savi. Jie kaip atskira su savo įstatymais, savo valdžia, savo kaimynyste. Jie ten savo teismus ir savo tvarką daro. Tai ne lietuviai. Lietuvių pagalba va taip va reiškiasi, kad eina ten Šimašius per Naujininkus ir rodo pirštais į bendrikus, kuriuos reik griaut. Ir kaip čia viską keist reik. Ir kažkas jį filmuoja, reklamą iš jo daro. O mes, paprasti žmonės jiems neįdomūs. Prestižas, pagarba, nuveiktų darbų grožis, dydis juos pasakytina tiktai. Bet ne tokie paprasti žmonės, kaip mes.

1.4. O kaip manot ar jūsų rajone, Naujininkuose, yra daug pažeidžiamų žmonių?

Ant kiekvieno kampo. Ten pensininkai kokie, nu tai jie ten dar gerai gyvena, jie gauna bent pensijas. Yra dar aišku verslininkų, kurie viską valdo. Viską turi ir gražius namus ir pinigų ir automobilius, bet jie negyvena pačiam Naujininkų centre. Turbūt mūsų bijo, nenori būti siejami su mumis, nenori turėti pernelyg daug kontakto. Jie dar turi orumo, juos gerbia. Ant jų niekas gatvėj nešaukia, niekas nepaleidžia į juos nieko. O jūs matytumėt, kiek čia narkomanų, alkoholikų, prostitučių, vagių. Ir dėl ko? Todėl, kad niekas jais nesirūpina. Niekas nepadeda. Jie niekam neįdomūs. Vienintelis Šimašius susirūpino ir tai ne iš tos pusės, galvoja kaip čia atsikratyt visais. O kaip tu atsikratysi, kad čia visas rajonas toks. Kur tu tuos žmones padėsi, kad jie neturi kur eit ir iš ko gyvent? Visi jų kratosi. Net į jų vaikus ne taip žiūri, kaip norėtum. Va ir sako va ten to ir ano vaikas, nieko čia iš jo gero. Gerų tėvų vaikams su tokiais draugaut neleidžia.

2. Su kokiais sunkumais susiduria Jūsų šeima?

Nu kaip ir visos kitos šeimos čia Naujininkuose, trūksta pinigų, darbo, skolos didžiulės. Gaunam mes tas pašalpas, bet kad vis tiek trūksta ir ant maisto kartais neužtenka ir ant drabužių. Reikia skolintis.

3. Kas padeda Jums išspręsti iškilusias problemas jūsų šeimoje?

Socialiniai darbuotojai dažniausiai stengiasi padėti. Nu dar va iš valstybės ten tas paramas gaunam. Vyras invalidumą gauna. O taip tai nu dar va anksčiau kaimynai jeigu turėdavo pinigų tai paskolindavo, bet dabar neduoda jau niekas, nes skolų negalim atiduot. Nors ir tie kaimynai nelabai jie ten turi, irgi gyvena iš pašalpų. Daug prasigėrusių. Aš irgi buvau prasigėrus anksčiau dabar tai su vyru negeriam. Susitvarkėm.

3.1 O tai gal kaimynai galėtų būti ta jūsų bendruomenės dalis?

Nelabai. Kad jie patys neturi iš ko gyvent. Ką jie ten mums padės. Nebent va jei šventė kažkokia tai ateina, nu ar mes nueinam. Tai va tiek. Nu va ten va gimtadienius, Kalėdas ar Naujus metus tai švenčiam kartu.

3.2. O kaip socialiniai darbuotojai padeda?

Nu tai padeda užsirašyt į darbo biržą, ten kartais į kokią gamyklą nuveža jei žino, kur darbuotojų reikia. Bet sunku labai įsidarbint. Dažnai mus pamato ir taip ir pasako, kad nu neatitinkam reikalavimų. Ten dar dokumentus visokius sutvarko, dėl pašalpų ir panašiai. Va būstą padėjo gaut. Nu koks yra toks yra, nu gyvenam. Kad neatimtų tik. Drabužių va dar kartais parūpina. Iš Carito tiesiai. Ten maisto davinių, vaikams va mokyklinių prekių parūpina. Nu tai labai esam dėkingi dėl šito. Mokykloj, va dar tiesa tą nemokamą maitinimą vaikai gauna.

3.3 O kaip Jūs vertinat socialinių darbuotojų pagalbą? Ar naudinga jums?

Nu tai gerai, bet tai nelabai ten ir keičia kartais jinai kažką. Su darbais sunku. Būdavo, kad ir priimdavo o po mėnesio išmesdavo, kad atseit netinkam darbui. Nu va jeigu dar susergam tai išrūpint planinį gydymą gali. Jie ten nueina, pakalba suderina. Va vienam kaimynui pilietybę neseniai išrūpino lietuvio. Nu stengiasi matosi, bet nelabai kas jų ir klauso. Tikrai ne visos pavyzdžiui ligoninės apsiima gydyt narkomanus. O jei dar infekuoti ŽIV... Tokį pažįstamą turiu vieną, tai jį vežė nuo vienos ligoninės prie kitos, kol galiausiai apsiėmė Žvėryno infekcinė ligoninė gydyt. Nes nu nenori tokių žmonių priimt ir tiek. Gal bijo užsikrėst kuo, gal bijo kad lovas įpurvins, ar kad kokia bloga akim nužiūrės ypač tie, kur Kirtimuose gyvena. Pacientai irgi bijo, nebendruoja su tokiais, vengia vieni kitų.

3.3. O ar iš artimųjų pagalbos sulaukiat?

Nelabai. Nelabai palaikom santykių. Turėjau brolių, bet brolis užsienyje, sukūrė ten kitą šeimą, sėkmingai vedė. Nebendruojam. Kažkaip tie ryšiai nutrūko taip va.

3.4. O iš draugų?

Nu va iš draugų kurių turim tarp kaimynų, tai maistu kartais dalijamės. Vaišina būna. Ir mes vaišinam, nu žinot, jei šventė kokia. Ten būna kad pigiai ir koki daiktą gali ar parduoti ar atiduoti. Bet kartais tai tokie tie ir draugai, kol turi pinigų tai gerai. Kai jau neturi tai nereik jiems nieko iš tavęs. Dar va čia anksčiau gyveno tokia mano draugė, tai pamenu pernai vasarą šaldytuvą atidavė, toks panaudotas buvo, bet dar labai gerai veikia ik šiolei. Tai nu labai jau čia gerai buvo. Televizorių va tiesa, kažkada anksčiau dar brolis atidavė. Nuo jo vaikų ten visokių šliaužtinukų vaikams buvo likę, žaislų. Tai va tokie dalykai geri, apseinam mes su jais. Reikėtų dabar tik skalbimo mašinos naujos. Nu kaip naujos, bent jau veikiančios. Sena jau mūsų tokia nelabai gerai veikia, dažniau rankom tenka skalbt. Tai nu būtų gerai va gauti kažkaip.

4. Ką Jus pati laikytumėt savo bendruomenės nariais?

Nu tai gal socialinius darbuotojus, kurie pas mus lankosi. Kaimynus gal dar tuos pačius. Nu brolio dabar nežinau nebelaikyčiau, gal neturiu ryšių su juo. Daugiau tai nelabai. Nežinau. Nėra turbūt nieko daugiau. Nes kiti arba labai priešišškai prieš mus nusiteikę arba vengia visai. Valdžia tai tikrai kad ne bendruomenė mūsų. Ne į tą pusę jie važiuoja. Aš manau, kad mes esam labai susiskaldžius tauta. Susitelkus tik į naudą iš žmonių, tik į tai kiek mes kiekvienas vieni kitiems galim duoti. kažkaip niekas nevertina to emocinio ryšio, nevertina buvimo santykiyje. Kaip ir su tom skolom, va paskolina ir jau laukia su delspinigiais, jau skaičiuoja tik kiek čia nulupt daugiau. Užjautimo gal dar trūksta. Palaikymo. Arba bent jau užtektų ir to, kad niekas nepravardžiuotų gatvėse ar ten nuėjus kažkur. Kad gauti bent jau tą vieną šansą pasikeisti, parodyti nu kad ir mes nu sugebam, kažką. Nu kažkada gal ten užgėręs buvai, nu tai nereiškia, kad dabar atėjęs į naują darbo vietą vėl ten gersi, neateisi į darbą nu ir panašiai. Gi kiek žmonių nusigeria vien dėl visokių emocinių dalykų, nesėkmių. O darbo neturėjimas dar labiau skatina vartot, nes tu jautiesi beviltiškas, nieko vertas. Nemylimas, nereikalingas. Kam mes tokie reikalingi? Bet gyventi kažkaip nu tai reikia vis tiek.

5. Kaip bendruomenės nariai Jums padeda spręsti iškilusias problemas?

Na tai gal kaip ir minėjau padeda susitvarkyti dokumentus, maisto gauti, daiktų, drabužių ten kokių kai reikia. Va gydymą gauna. Tai va tokie dalykai.

5.1 O kaip emocinė parama? Ar jos užtenka? Iš tos bendruomenės, kurią minėjote pati?

Nu socialiniai darbuotojai labai stengiasi jie ten nežinau, paguost, palaikyt, kalbasi daug. Apie mus. Nu bet kad sunku įgyvendint viską. Tu gi gyveni ir pamatai, kad nu nėra realu, kad tu kažką pasieksi. Nes tavęs nepriima niekur. Tau visur uždarytos durys, nes tu ten koks alkoholikas, negražus, benamis, Tavęs net nevertina, kaip žmogaus su tavim net nesikalba. Kalba tik su socialiniu darbuotoju. Jie tau net laiko neturi. Sėdi už durų ir girdi, kad tavęs net vardu nevadina, o sako šitas šita. Kaip ne apie žmogų kalbėtų.

6. Kaip manote, ar pakankamas tas bendruomeniškumas Lietuvoje?

Tikrai ne. Kaip ir sakiau, kad čia draugų nėra. Čia tik naudos visi siekia sau. Kuo daugiau

turi ir gali duot, tuo jie tave labiau mylės. Arba jei jau duoda kažką, tai dešimteriopai daugiau norės atgal. Būna, kad kaimyno paprašai paskolint ten kokius 10 eurų, o jis tau dar procentus uždės, kad atiduosi tiek tai daugiau. Kaip pasakyt palūkanas užkelia.

7. Tai sakot problema yra visuomenės narių požiūryje į Jus?

Taip. Tikrai taip.

8. Kokios bendruomenines pagalbos reikėtų daugiau?

Nu, kad ta valdžia labiau reaguotų, gal kad pašalpas padidintų bent tiek, kad išgyvent galėtumėm. Paskui, kad darbdaviai į mus geriau žiūrėtų. Kad žmonės nesmerktų. Nenuvertintų. Neįžeidintų. Man atrodo, kad kokia valdžia tokie ir žmonės. Jūs pažiūrėkit, kokie įstatymai priimti. Jie dabar nori tuos Naujininkus perkurt. Ir ką jie daro? Nori griauti bendrabučius, o tai kur mums pasidėti? Ar apie mus kas pagalvojo? Visi tie kurie pritaria, o žinau, kad yra dauguma tokių ypač verslininkai, kurie ir taip visko pertekę. Jie apie mus negalvoja. Kur jie mus padės, jei mūsų niekas nepriima niekur? Į nakvynės namus? Ten žmonės tik nakčiai siunčia. O tai ką dieną veiksime. O jie eina kuria klipus ir šypsosi. Mes čia dar gyvenom, kai jų valdžioj nebuvo. Kitose šalyse gyventi geriau. Ten bent butus duoda. Ten bent pašalpas didesnes moka.

9. Kaip karantino laikotarpis paveikia bendruomenes ar yra daugiau bendruomeniškumo, ar yra mažiau bendruomeniškumo?

Aš asmeniškai jo nejaučiu. Tik kad vaikštom visi su kaukėmis, parduotuvių laikus trumpina, gal daugiau visokių piktų žvilgsnių parduotuvėse, gatvėse. Iki tol tik emociškai jausdavau, kad mūsų vengia. O dabar va dar ir pamatyti jau galime fiziškai. Prie tavęs dabar jau realiai niekas neatsistos. Aš gal net pasakyčiau atvirkščiai, dabar gal visi net labiau sužvėrėję negu prieš tai buvo. Tokie labiau piktesni vieni kitų atžvilgiu. Bijo gal užsikrėsti, bijo prisiliesti. Jeigu ten išėini be kaukės į gatvę, tai saugokis. Geriau be kaukės neik. Gali ir namo nepareit. Tai iš žmonių pusės priešiško gal daugiau. O visa kita tai nepasakyčiau, kad labai pasikeitė kažkas. Socialiniai darbuotojai gal rečiau atvyksta, bet vis tiek atvyksta, nes nelabai čia kitos galimybės jiems ir yra. O visa kita buvo, kaip buvę. Draudimų dabar daugiau va. Laisvės suvaržymų. Kaip ten kitiems, tai nežinau, bet va mano rajone sakau, tik tiek. Bet kad bendruomeniškumo būtų daugiau tai tikrai ne.

Informantas Povilas

1. Kaip vertinate Lietuvoje bendruomeniškumą?

Oj net nežinau čia. Jeigu būni bendruomenei, tai gal dar atsisuks į tave, o jeigu bendruomenės nariu nebūsi, tai ir tu būsi pamirštas. Jeigu tiktai esi bendruomenės narys, aktyviai dalyvausi visa kita, tai gal tada tave kas nors ir prisimins ir atsisuks į tave. Bet jeigu busi tylus ne bendruomenės narys, tai niekas į tave ir nepasižiūrės (tai vat). Arba kai būsi labai reikalingas bendruomenei, „daleiskim“, tada prie tavęs visi (reiškia), eis, klaus arba prašys, kad tu būtum bendruomenės narys, kad būtum reiškia oficialus, na ir kartu vykdytum kažkokią veiklą, „kažkatali“. Bet tai jeigu tiktai ne, tada būsi pamirštas. Tai va čia mano tokia nuomonė.

1.1 O kas Jūsų manymu yra bendruomeniškumas?

Nežinau... bendruomeniškumas, nu kad jis (ai). Nu gal iš dalies... ne visai bet... kaip geriau ten. Jeigu nors kiek bet gali nors kiek pasikreipti. Jeigu padės bet... ir tai dar klausimas. Kai padeda ar kažką tai, iškyla nu prašymai, arba kažkokie tai reikalavimai veikloje tai yra (aš taip manau). Susikuria bendruomenės, jos įvairios būna, vienokios kitokios, bet jeigu tu esi aktyvus ir tos bendruomenės dalis tai gal tai ir gerai padaro, bet tai taip bet paprastam žmogui tai paprastai tai nieko.

2. Su kokiais sunkumais susiduria Jūsų šeima?

Mhm. Kaip ir kiekvienoje šeimoje, šeima paprastai susiduria su finansiniais sunkumais. Daugiau nieko. Ir nuo finansinių sunkumų ir tada kyla šeimyniniai konfliktai, ir problemos, ir visa kita. Tai va čia yra paprasčiausiai yra dalykai su kuriais yra susiduria mano nuomone apie 80 proc. šeimų.

3. Kas padeda išspręsti iškilusias problemas Jūsų šeimoje?

Paprasčiausiai šeimoje man atrodo turi būti šeima, kaip tas „rakštis“ kuris reiškia negalima perlaužt jeigu kiekvienas eisime atskiru keliu, eisim atskirai, ir šeimoje neišsakysim savo nuomonės neturėsime savo nuomones, tai tada ir šeima, ir visi kiti nieks nepades. Bendruomenė galbūt bet, o bendruomenė paims kitą savo dalį. O šeimoj savo problemas sprendžiame šeimoje.

3.1 Aš taip supratau, kad jūs laikytumėt savo bendruomenės dalimi tai savo šeimą, o kaip gi viešosios bendruomenės, kaip pavyzdžiui kitos organizacijos?

Bendruomenės nariai aš nežinau.... kai susikuria viešos tos bendruomenės kur yra. Na aišku,

yra socialiniai darbuotojai, tai jei ko reikia tai paprašai pagalbos ir visada tau padės jie, bet taip paprastai kitų viešų organizacijų ir nėra, o jei ir yra tai kažkaip į mus nekreipia ir dėmesio. Kadangi aš į kitus bendruomenės narius nesikreipiu, nebent jei yra draugai tai į kitus draugus kreipiuosi, o į kitas bendruomenes aš nesikreipiu. O jei šeima tai viens kitam padedam ir taip kuo galim.

3.2 O kokios pagalbos sulaukiate iš socialiniu darbuotojų?

Na kaip čia pasakius. Socialiniai darbuotojai padeda tikrai. Va čia reikėjo vaikams organizuoti nemokamą maitinimą mokykloje tai va męs į juos kreipiamės, tai tikrai padėjo jie sutvarkyti visus dokumentus. O taip tai kartais žinoma gauname maisto ten visokių kruopų ir panašiai.

4. Kaip bendruomenės nariai padeda Jums išspręsti iškilusias problemas?

O jei savo tai savo bendruomenės nariai ir yra savo šeimos nariai. Bendrai visi turi žinoti, kiekvienas savo šeimos problemas, rūpesčius ir taip toliau. Tai vat tas tai ir yra kad šeimoje, nes turi vienas apie kitą žinot. Tada padeda ir problemas išspręst ir vienas kitam padės tai vat tas ir yra.

5. Kaip manote ar pakankamas bendruomeniškumas Lietuvoje?

Oj čia net nežinau... čia irgi net nežinau. Susikuria tos bendruomenės ir sakau jeigu tik susikuria tos bendruomenės, jeigu tik nesi bendruomenės narys, tai tu būsi užmirštas, arba jeigu tu noresi būti tos bendruomenės nariu tai tada tave kvies ir taip toliau. Tai va čia, jeigu tiktai nera to, tai ir tave tos bendruomenės tave palieka. Todėl manau, jog bendruomeniškumo Lietuvoje tikrai nėra. Vis dėl to, kadangi esi užmirštas visų, kai nesi bendruomenės narys, tai belieka tik šeima į kurią gali pasikreipti. O tada jeigu reikia tada, galbūt bet stengiuosi neužkraut savo rūpesčių, ir kitų „daleiskim“, kitų dalykų visiem kitiem, nes jeigu yra šeimoj kokie rūpesčiai visa kita, tai tada šeimoje turim ir spręsti. O bendruomenė tiktai neoficialius gali išspręsti ir taip toliau problemas. Pavyzdžiui, manau, kad bendruomenėje labai priklauso nuo kolektyvo, nes būtent dabar labai yra suprastėjęs Lietuvoje kolektyvas už tai dabar ir eina visi kas sau. O pačios bendruomenės labiau priklauso nuo kolektyvo kuriame tu dirbi, jeigu kolektyvas yra geras ir visa kita, ir darbai eina ir visa kita. O taip tai, koks yra kolektyvas darbovietei, tai čia yra pagrindinis, „varomasis“ kuris jeigu kolektyvas yra draugiškas, geras, kaip tas sakant vienas kitam gali padėti, tai ir ta bendruomenė tas ir darbdavys visi turi pasiekti neblogų rezultatų. Bet jeigu tas ir bendruomenes ar vadovas kaip tas sako ir kolektyvas eina kas sau tai tada aukštų rezultatų nepasieks.

5.1 Jūs manot, kad problema, kyla tame, kad visuomenė į Jūs neigiamai žiūri?

Taip, nes kaip jau minėjau, kad jei nesi bendruomenės narys kažkoks tai realiai jie į tave

kažkaip kitaip ir žiūrės ir jokios pagalbos nesuteiks, juk dabar visi ir žiūri tik sau naudos daugiau nieko. Lietuvoj žinot kaip ir Lietuvoj kaip pavyzdžiui yra toks posakis man džiugu jei pas kaimyną tvartas dega, tai vat čia yra Lietuvos tokia natūra. Ir jos nepakeisi, tada bus gerai nu gal but, po eiles metų kaip pasikeis kiek kartų kokios dvi kartos va tada Lietuvoje bus tos geresnės bendruomenės ir vienas kitam padėtu. O dabar kiekvienas sau, jeigu dar yra geras draugas, pažįstamas tada sako paskolink pinigų tai tada jo ir neteksi.

5.2 O kaip gi kaimynai ar prašot pagalbos?

Su kaimynais taip žinoma gali paprašyti pagalbos, kažkaip padeda jei reikia tai dar nieko blogo nepasakė apie mus, kaip ir aš negaliu apie juos nieko blogo pasakyti, kaip ir viens kitam padedam, va čia tai gal ir yra mūsų stiprybė. Na o taip, jei kalbant apie nepažįstama žmogų ar bendruomenę kažkokią tai jie manau, kad neišties pagalbos rankos.

5.3 Na, o kaip su draugais?

Taip, tai aišku yra tų keletas draugų kurie padeda, tai ar paskolina pinigų ar maistu kažkokių pavaišina.

6. O kokios bendruomeninės pagalbos reikėtu daugiau?

Kad susikūrusios bendruomenės, kad jos ir dirbtų bendruomeniškai. Kad jos matytų ne tik savo bendruomenės narius, kurie ten jau oficialius kaip ir taryba būna bendruomenių susikūrusios, bet ir visus kitus. Nes kaip ir sakau, jei esi bendruomenės narys, tai gal tave ir nepamirš, bet jeigu tik ne tai tu būsi pamirštas. Tai taip aš tau galiu pasakyti, tuo kad jei aš buvau reikalingas bendruomenei, tai mane ir kvietė į koncertus "daleiskim", tuo kažkokius minėjimus ir visa kita, jeigu aš negalėjau ir atsisakiau porą kartų ir likau užmirštas nuo bendruomenės veiklos.

7. Kaip karantinas ar paveikia bendruomenes ar yra daugiau bendruomeniškumo, ar yra mažiau bendruomeniškumo?

Kaip dabar dėl to karantino, čia gali būti dvi medalio pusės. Tas bendruomeniškumas išnyko kaip dumas ir tuo labiau dabar kaip sakoma, nėra net tokių darbų, kad ypač jaunom šeimom, kurios lieka be darbų, ir jokia bendruomenė nepadės. Jokia bendruomenė kreipkis kur nori, karantinas ir viskas, ir bendruomenė pasakys negalima arba nieko padėti negaliu. Ir ypač jaunos šeimos, kurios lieka be darbų, o pencinikai tai nors pencija gauna, o jauna šeima kaip sakoma, lieka maitintojas be darbo vyras, kad ir šeimoj kas nors lieka be darbo. Ir kaip jiems lieka elgtis, ką bedarbio pašalpa kada ji bus mokama? Kaip tai šeimai pragyventi, va ir tai į niekas nežiūri, tiktai žiūri, kad mažiau būtų buvę užsikrėtusiu, o kaip gyventi tai šeimai, čia visos bendruomeniškumas ir dingio Lietuvoje jau. Kur besikreipsi pasakys, kad negalima nepriimsim, mes negalim kadangi mes nedirbam, yra

ypač Lietuvoje bendruomeniškumas, mažos įmonikės nors kažkiek pragyvendavo, nešdavo bendrą vidaus produktą kažką tai idėdavo, ir savo šeimas maitindavo jos dabar žlugs. Ir jom atsistot po šio bus neįmanoma liks visos maximos visos tos didžiosios, o maži versliukai „daleiskim“ parduotuvėlės, kepyklėlės jos bus uždarytos. Jau jų nebeliks. Jom atsistot vėl reikės kažkokių 5 metų praeit tiek atsistot ir morališkai, ir finansiškai nes jos bus sužlugdytos, o bus sužlugdyta ne kieno, o mūsų valstybės mokesčių sistemos. Kuri nelaukia, atidarei įmone ar kažką tai ir tada iškart pradeda nuskaitinėti tau mokesčius, tu turi pelną, neturi jie iškart laukia. Jei neturi pelno eina per antstolius, tai čia yra mūsų tas bendruomeniškumas.